

การบริหารนโยบายการเงินและการคลัง

เงินเฟ้อ

ภาวะเงินเฟ้อ หมายถึง ภาวะที่ราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งหาก เงินเฟ้อเพิ่มขึ้นมากจะกระทบต่อฐานะและความเป็นอยู่ของประชาชน

ทั้งนี้จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานทำหน้าที่ควบคุมดูแลเรื่องเงินเฟ้อ คือ 1. กระทรวงพาณิชย์ และ 2. ธนาคารแห่งประเทศไทย

1. กระทรวงพาณิชย์ ส่วนหนึ่งคือการดูแลราคาสินค้าและบริการไม่ให้ผู้ประกอบการฉวยโอกาสหรือเอาเปรียบผู้บริโภค หรือตรึงราคาไว้ในช่วงที่สินค้าขาดแคลนระยะสั้น นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ติดตาม รวบรวมข้อมูลราคาสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคซื้อเป็นประจำทุกวันจากตลาดและแหล่งจำหน่าย ต่างๆทั่วประเทศ นำมาคำนวณจัดทำเป็นดัชนีที่เรียกว่า ดัชนีราคาผู้บริโภค เพื่อเผยแพร่ให้ ประชาชนทราบภาวะเงินเฟ้อ สามารถวัดได้จากการเปลี่ยนแปลงของดัชนีดังกล่าว ซึ่งเรียกตัวชี้วัด นี้ว่า อัตราเงินเฟ้อ

2. ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ดำเนินนโยบายการเงินผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า อัตราดอกเบี้ยนโยบาย เพื่อดูแลเงินเฟ้อ ให้อยู่ในระดับต่ำและไม่ผันผวน ซึ่งเอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในระยะยาว และ ความกินดีอยู่ดีของประชาชน

สาเหตุการเกิดเงินเฟ้อแบ่งได้เป็น 2 สาเหตุหลัก ๆ คือ

1. ประชาชนต้องการซื้อสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น (เรียกว่า Demand – Pull Inflation) ประกอบกับสินค้าและบริการนั้นๆ ในตลาดมีไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ขายปรับราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น
2. ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น (เรียกว่า Cost – Push Inflation) กล่าวคือ หากผู้ผลิตไม่สามารถแบกรับภาระต้นทุนที่สูงขึ้นได้จะทำให้ผู้ผลิตต้องปรับราคาสินค้าและบริการให้สูงขึ้นด้วย

เงินเฟ้อกับเงินฝืดต่างกันอย่างไร

ตรงกันข้ามกับภาวะเงินเฟ้อ ภาวะเงินฝืดเกิดขึ้นเมื่อระดับราคาสินค้าและบริการลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุหลายประการ เช่น ความต้องการซื้อสินค้าและบริการของประชาชนลดลง หรือ ปริมาณเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ มีไม่เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งอาจทำให้ราคาสินค้าปรับลดลง ผู้ผลิตก็อาจไม่ต้องการผลิตสินค้าและบริการในปริมาณเท่าเดิม ทำให้ลดกำลังการผลิตลง และส่งผลให้เศรษฐกิจ ชบเซาในที่สุด

จะเห็นได้ว่า ทั้งภาวะเงินเฟ้อและเงินฝืด เกิดจากการเคลื่อนไหวขึ้นลงของเศรษฐกิจตามวัฏจักร แต่หากมีความรุนแรงและยืดเยื้อ ก็ล้วนส่งผลเสียต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและความกินดีอยู่ดีของ ประชาชนด้วยกันทั้งสิ้น

ผลกระทบจากเงินเฟ้อ

ผลต่อประชาชนทั่วไป

1. รายจ่ายหรือภาระค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้ประชาชนมีอำนาจซื้อที่น้อยลง มี ความสามารถจับจ่ายซื้อสินค้าและบริการได้น้อยลง และอาจทำให้รายได้ที่มีหรือเงินที่หามาได้ไม่ เพียงพอกับการยังชีพ
2. อัตราเงินเฟ้อยิ่งสูง จะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยที่หักเงินเฟ้อออก หรือที่เรียกว่า อัตรา ดอกเบี้ยที่แท้จริง จะมีค่าลดลงไป เนื่องจากดอกเบี้ยที่เราได้รับเอาไปใช้ซื้อของได้น้อยลง ยกตัวอย่าง กรณีที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากอยู่ที่ร้อยละ 1.5 ต่อปีแต่หากอัตราเงินเฟ้อหรือราคาเพิ่มขึ้นมาร้อยละ 1 อาจกล่าวได้ว่าอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงหรือผลตอบแทนสุทธิที่ได้รับจริงๆ อยู่ที่ร้อยละ 0.5 ต่อปี เท่านั้น แต่หากปีต่อไป อัตราดอกเบี้ยเงินฝากยังเท่าเดิม แต่อัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นไปอยู่ที่ร้อยละ 2 อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงจะกลายเป็นร้อยละ - 0.5 ต่อปี ซึ่งถือว่ากำลังซื้อของผู้ฝากเงินลดลง การฝาก เงินทำให้ได้รับผลตอบแทนจริงๆ ติดลบทำให้ผู้ฝากไม่อยากออมเงิน และอาจหันไปลงทุนใน สินทรัพย์ประเภทอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า เช่น ทองคำอสังหาริมทรัพย์และหุ้น เป็นต้น ทำให้ต้อง เผชิญกับความเสี่ยงที่สูงขึ้นด้วย หากไม่มีความรู้เพียงพอในการบริหารจัดการ ก็อาจทำให้เกิดเป็น ภาระหนี้สินได้

ผลต่อผู้ประกอบการ / นักธุรกิจ

1. เมื่อสินค้ามีราคาแพงขึ้น ยอดขายก็จะลดลง ในขณะเดียวกัน ต้นทุนการผลิตก็จะสูงขึ้น ด้วย ส่งผลให้เจ้าของธุรกิจบางรายอาจตัดสินใจชะลอการผลิต ลดการลงทุนและการจ้างงาน ทำให้ คนตกงานมากขึ้น
2. ความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจในประเทศลดลง เนื่องจากราคาสินค้าส่งออก ของเราจะสูงขึ้นเมื่อเทียบกับราคาสินค้าออกของประเทศอื่นๆ

ผลต่อประเทศ

1. ในภาวะที่ประชาชนซื้อของน้อยลง ธุรกิจไม่สามารถขายของได้ การลงทุนเพื่อผลิต สินค้าก็จะชะลอออกไป ทำให้การพัฒนาศักยภาพการผลิตของประเทศในระยะยาวอาจชะลอลงตามไปด้วย
2. ถ้าอัตราเงินเฟ้อสูงจนทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงติดลบนานๆ ประชาชนก็จะหันไป เก็งกำไรในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง สะสมปัญหาฟองสบู่ในสินทรัพย์ต่างๆ (asset price bubble) และความไม่สมดุลในภาคการเงินของประเทศได้เช่น หนี้ครัวเรือน

เหตุการณ์เงินเฟ้อ

ประเทศไทย ในยุคเงินเฟ้อต่ำ เราคงเคยได้ยิน ประเทศเวเนซุเอลามีเงินเฟ้อเพิ่มสูงกว่า 1,000,000% ทำให้ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นจนเศรษฐกิจของประเทศย่ำแย่แต่เรื่องนี้กำลังเกิดขึ้นตรงข้ามกับประเทศไทยที่มีเงินเฟ้อถือว่าต่ำมาเป็นเวลาหลายปีทำไมจึงเป็นแบบนั้น ลงทุนแมนจะเล่าให้ฟังเงินเฟ้อหมายถึง ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งผลกระทบนั้นมีหลายอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือ ในฐานะผู้บริโภคจะซื้อของได้น้อยลงด้วยจำนวนเงินเท่าเดิม

หรือแม้แต่ในฐานะนักลงทุน จะได้รับผลตอบแทนที่ลดลง เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงลดลงในการคำนวณหา ดอกเบี้ยที่แท้จริง จะนำเอาดอกเบี้ยที่เราได้มาลบด้วยเงินเฟ้อ เมื่อเงินเฟ้อมาก แปลว่าดอกเบี้ยที่แท้จริงจะลดลงมากแล้วอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยของไทยในช่วงที่ผ่านมาเป็นอย่างไร?

ปี 2546 - 2550 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ย 3.2%

ปี 2551 - 2555 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ย 3.0%

ปี 2556 - 2561 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ย 0.9%

จะเห็นว่าตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยของไทยนั้น ลดลงอย่างชัดเจน ซึ่งเกิดมาจากหลายสาเหตุ

1. การลดลงของราคาน้ำมัน

น้ำมันเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เงินเฟ้อของไทยนั้นต่ำ

ราคาน้ำมันดิบ Brent ลดลงจากระดับที่มากกว่า 100 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล มาอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า 30 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในปี 2559 และที่สำคัญนับตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา ราคาน้ำมันก็ไม่เคยขึ้นไปถึงระดับ 100 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลอีกเลยซึ่งราคาน้ำมันที่ลดลง ส่วนหนึ่งเกิดจากต้นทุนในการผลิตน้ำมันที่ลดลง จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะการผลิต Shale Oil ซึ่งการลดลงของราคาน้ำมันทำให้ต้นทุนการผลิตของหลายอุตสาหกรรมลดลง ราคาสินค้าจึงไม่จำเป็นต้องปรับตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำที่สุดในที่สุด

2. การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดของไทย

ปี 2557 ไทยมีดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 487,000 ล้านบาท

ปี 2561 ไทยมีดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 1,200,000 ล้านบาท

โดยเฉพาะการเติบโตของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาไทย โดยการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยเดือนละ 100,000 ล้านบาท ทำให้ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งภาวะเงินบาทแข็ง การนำเข้าสินค้าต่างๆ เข้ามาในประเทศ เช่น น้ำมัน จะมีราคาถูกลงในรูปของเงินบาท โดยจะส่งผลกระทบต่อสินค้าทั่วไปมีราคาต่ำ และทำให้อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำในที่สุด

3. การเติบโตของเศรษฐกิจที่ชะลอลดตัวลง

ปี 2530 - 2540 ช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 GDP ของไทยเติบโตเฉลี่ยปีละ 8.2%

ปี 2541 - 2551 ช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจ GDP ของไทยเติบโตเฉลี่ยปีละ 3.7%

และตั้งแต่ปี 2552 - 2561 นั้น GDP ของไทยเติบโตเฉลี่ยปีละ 3.2% เศรษฐกิจที่เติบโตช้าลงของไทย เป็นผลมาจากปัจจัยภายนอก และภายใน ตั้งแต่วิกฤติสินเชื่อซับไพร์ม วิกฤติหนี้สาธารณะยุโรป ความไม่สงบทางการเมือง และหนี้สินครัวเรือนของไทยที่ปรับเพิ่มขึ้นในช่วง 10 ปีหลัง

ยังไม่รวมโครงสร้างประชากรไทยที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ปี 2545 สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดเท่ากับ 7% และเพิ่มมาอยู่ที่ 10% ในปี 2558 โดยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกทั้งหมดนี้จึงทำให้การบริโภค การใช้จ่ายใช้สอย และการลงทุนนั้น ชะลอลดตัวตามไปด้วย ดังนั้น ธนาคารกลางแต่ละประเทศส่วนใหญ่จะกำหนดกรอบเป้าหมายของเงินเฟ้อไม่ให้ต่ำหรือสูงเกินไปปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเป้าหมายของเงินเฟ้อไว้ที่ 2.5% ($\pm 1.5\%$) หรือให้อยู่ในกรอบ 1-4% ทั้งนี้ ก็เพื่อการควบคุมอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม อันส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในประเทศ ซึ่งในตอนนี้อยู่ที่ระดับเงินเฟ้อของประเทศไทย จะวนเวียนอยู่แถวกรอบล่างที่ 1% โดยปกติแล้ว การดันเงินเฟ้อสูงขึ้น จะทำได้โดยการลดดอกเบี้ย หรือทำให้ดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ เพื่อกระตุ้นให้เศรษฐกิจขยายตัว มีการใช้จ่ายใช้สอย

แต่ทั้งนี้ก็ต้องมาแลกกับหนี้สินที่จะเกิดขึ้น ทั้งภาคครัวเรือน และบริษัทเอกชน ซึ่งอาจเกิดความเสี่ยงตามมา

เงินฝืด

ความหมายของเงินฝืด

เงินฝืด (Deflation) คือ ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปลดลงเรื่อยๆ และต่อเนื่องผลของภาวะเงินฝืดจะตรงข้ามกับภาวะเงินเฟ้อ กล่าวคือผู้มีรายได้ประจำและเจ้าหนี้จะได้รับประโยชน์ส่วนพ่อนักธุรกิจ และผู้ถือหุ้น จะเสียเปรียบ ในภาวะเช่นนี้ทำให้ผู้ผลิตขายสินค้าไม่ออก การผลิต การลงทุนและการจ้างงานลดลง ทำให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น การวัดการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาจะใช้ดัชนีราคาเป็นตัวชี้วัด เช่นเดียวกับเงินเฟ้อ

สาเหตุที่ทำให้เกิดเงินฝืด

สาเหตุที่ทำให้เกิดเงินฝืด คือ ความต้องการซื้อสินค้าและบริการมีน้อยกว่าปริมาณสินค้าและบริการที่ผลิตได้หรืออุปสงค์มวลรวมน้อยกว่าอุปทานมวลรวม ($AD < AS$) ซึ่งทำให้เกิดอุปทานส่วนเกิน (Excess Supply) หรือสินค้าขายไม่ออก นอกจากนี้ยังส่งผลให้ธุรกิจลดปริมาณการผลิต เกิดปัญหาการว่างงาน และทำให้รายได้ประชาชาติลดลงในที่สุด

ผลของภาวะเงินฝืด

ภาวะเงินฝืด เป็นภาวะที่ประชาชนมีความสามารถที่จะจ่ายเงินซื้อสินค้าและบริการได้น้อยกว่าปริมาณสินค้าและบริการที่มีอยู่เมื่อสินค้าที่ผลิตได้ขายไม่ออก ผู้ผลิตจะต้องลดราคาสินค้าและบริการจนขาดทุนหรือได้รับกำไรน้อยลงไม่คุ้มกับทุน ผู้ผลิตบางส่วนอาจเลิกการผลิตหรือลดปริมาณการผลิตลง จนเกิดปัญหาการว่างงานจำนวนมาก และเมื่อมีคนว่างงานจำนวนมาก คนเหล่านั้นไม่มีรายได้พอที่จะใช้จ่ายใช้สอยตามปกติได้ สินค้าและบริการที่ผลิตได้ก็ขายไม่ออก ทำให้ระดับการผลิตและการจ้างงานลดต่ำลงไปอีกในภาวะเช่นนี้ รายได้ของคนส่วนรวมจะลดต่ำกว่าเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนดไว้ในแผนพัฒนาประเทศภาวะเงินฝืดจึงมีผลกระทบต่อประชาชนแต่ละอาชีพ ดังนี้

1. เกษตรกร
2. พ่อค้าและนักธุรกิจ
3. ผู้มีรายได้ประจำ
4. ลูกหนี้และเจ้าหนี้
5. รัฐบาล

การแก้ไขภาวะเงินฝืด

เมื่อเกิดภาวะเงินฝืดสามารถแก้ไขได้โดยนโยบายการเงินและนโยบายการคลังเช่นกัน เพราะนโยบายทั้งสองนี้ นอกจากจะมีมาตรการในการลดการใช้จ่ายมวลรวมแล้ว (ในกรณีแก้ไขภาวะเงินเฟ้อ) ก็ยังมีมาตรการในการช่วยให้การใช้จ่ายมวลรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถจัดอุปทานส่วนเกินให้หมดไปได้ภาวะเงินฝืดก็จะสิ้นสุดลง มาตรการที่แก้ไขภาวะเงินฝืด

ภาวะเงินตึงตัว

เงินตึงตัว

คือ สถานการณ์ที่มีปริมาณเงินหมุนเวียนในท้องตลาดน้อยมาก ในขณะที่มีความต้องการเงินกู้ยืมสูง ในสถานการณ์เช่นนี้ อัตราดอกเบี้ยจะปรับตัวสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการขยายตัวของการลงทุนและการผลิตกลับลดต่ำลง เป็นสภาพที่เงินหายาก เงินที่มีอยู่ในตลาดมีน้อยไม่พอกับความต้องการของประชาชน

สาเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะเงินตึงตัว

ด้านอุปทาน ประกอบด้วย

1. การลดลงของอัตราการออม (Saving Ratio) โดยอัตราส่วนระหว่างการออมกับผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศมีแนวโน้มลดลง ซึ่งทำให้ปริมาณเงินออมเข้าสู่ตลาดการเงินทั้งในระบบและนอกระบบ เพิ่มขึ้น ในอัตราลดลง ก่อให้เกิดปัญหาภาวะเงินตึงตัวในระบบ เนื่องจากปริมาณเงินที่จัดสรรให้กับผู้ประกอบการมีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

2. การเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ในอัตราที่ลดลง สืบเนื่องจากอัตราส่วน ระหว่างการออมกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลงอย่างรวดเร็ว เงินออมโดยสมัครใจของ ประชาชนส่วนที่ เคลื่อนสู่ตลาดการเงินจึงมีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินฝากใน ธนาคารพาณิชย์ทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงมีค่าติดลบติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุให้การเคลื่อนย้ายเงินออมออกสู่ตลาดเงิน นอกระบบมากขึ้น

3. การเพิ่มขึ้นของการออมที่ถูกบังคับ (Forced Savings) ซึ่งได้แก่ ภาษีอากรที่รัฐบาลเรียกเก็บ จาก ประชาชนสืบเนื่องมาจากการเพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐบาลทำให้มีการเร่งรัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ กรณี ดังกล่าวมีส่วนทำให้เงินออมโดยสมัครใจของประชาชนลดน้อยลง ส่งผลให้เงินออมส่วนที่เคลื่อนย้ายสู่ตลาด การเงิน ทั้งในระบบและนอกระบบลดลงกว่าที่ควรจะเป็น

4. มีการนำเงินออกประเทศส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจจึงเป็นเหตุให้ ปริมาณ เงินที่หมุนเวียนในระบบมีน้อยกว่าที่ควร

5. การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศเพิ่มขึ้น จนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในประเทศ ก่อให้เกิด เงินทุนไหลออกเพื่อหาประโยชน์จากส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยในประเทศกับต่างประเทศ นอกจากนี้ ทางด้านสถาบันการเงินภายในประเทศ โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ซึ่งนิยมกู้เงินจาก ต่างประเทศเป็นจำนวน ค่อนข้างสูง เพื่อนำมาจัดสรรให้แก่เอกชนภายในประเทศได้กู้เงินก็ชะลอการกู้ลง กรณีดังกล่าวทำให้เกิดปัญหา สภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจไทย

6. ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในสถาบันการเงินจึงหันไปถือเงินออมในรูปของสินทรัพย์ถาวร และหรือ เพิ่มการใช้จ่ายในการบริโภคมากขึ้น รวมทั้งโยกย้ายเงินออมจากตลาดเงินในระบบไปสู่ตลาด การเงินนอก ระบบ

ด้านอุปสงค์ ประกอบด้วย

1. ภาวะเงินเฟ้อและการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ระบบเศรษฐกิจต้องประสบปัญหาภาวะเงิน เฟ้อ นั้นย่อมทำให้รายจ่ายในการอุปโภคบริโภคของประชาชนเพิ่มขึ้น และจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นไปอีกหาก ประชาชน คาดการณ์ว่าภาวะเงินเฟ้อจะมีมากยิ่งขึ้นในอนาคตขณะที่ระดับการผลิตในภาคเกษตรกรรมถูก กำหนดโดย ปัจจัยทางด้านอุปทาน

แต่ระดับการผลิตในภาคอุตสาหกรรมถูกกำหนดโดยปัจจัยทางด้านอุปสงค์ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ในการบริโภคของประชาชน ภายในประเทศประกอบกับแรงกดดันของอุปสงค์จากต่างประเทศได้มีผลให้ภาคอุตสาหกรรมขยายตัว ซึ่ง การเพิ่มของอุปสงค์ในการอุปโภคบริโภคและการขยายการผลิตในภาคอุตสาหกรรมล้วนมีผลให้อุปสงค์ในการใช้เงินเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง

2. การกักตุนสินค้าเพื่อเก็งกำไรโดยปกติในภาวะที่อัตราเงินเฟ้อ อยู่ในระดับใกล้เคียงกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ย่อมเป็นสิ่งจูงใจให้พ่อค้านายทุนกักตุนสินค้าเพื่อเก็งกำไรซึ่งเป็นผลให้อุปสงค์ในการใช้เงินมีมากขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศนั้นไม่เพียงแต่จะทำให้ปริมาณเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมีน้อยกว่าที่ควรเท่านั้น แต่ยังมีผลให้อุปสงค์ในการใช้เงินในประเทศเพิ่มขึ้นมากกว่าที่ควร อีกด้วย เพราะธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เคยอาศัยเงินกู้จากต่างประเทศในขณะที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดการเงินในต่างประเทศต่ำกว่าภายในประเทศก็จะหันมากู้เงินจากสถาบันการเงินในประเทศ ทำให้ ปริมาณเงินที่หมุนเวียนในประเทศลดน้อยลง

การแก้ไขภาวะเงินตึงตัว

การแก้ไขภาวะเงินตึงตัว โดยใช้นโยบายเงินตึงตัว (Tight Money Policy) ซึ่งเป็นนโยบาย ของธนาคารกลาง ในการควบคุมหรือลดปริมาณเงิน และเพิ่มอัตราดอกเบี้ย เพื่อลดอัตราเงินเฟ้อหรือเพื่อ เพิ่มอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศมีมาตรการที่สำคัญๆ ได้แก่

1. การเปิดตลาดซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล เพื่อช่วยถ่ายเทเงินสดจากธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินสด สำรองส่วนเกินมากไปสู่ธนาคารที่มีปัญหาสภาพคล่อง

2. การยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเงินกู้จากต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้สถาบันการเงินกู้เงินจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยผ่อนคลายปัญหาภาวะเงินตึง

3. การลดอัตราส่วนระหว่างเงินสดสำรองกับยอดเงินฝากเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถขยาย สินเชื่อได้มากขึ้น

4. การเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์เพื่อช่วยเก็ทหนุ้ให้ธนาคารพาณิชย์สามารถ ระดมเงินออมจากประชาชนมากขึ้น และนอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้ประกาศยกเลิกการ กำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดสำหรับเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศ เพื่อให้ลอยตัวตามสภาวะของตลาด การเงินระหว่างประเทศ มาตรการดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะดึงดูดเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อให้อุปทาน ของสินเชื่อเพิ่มขึ้น

5. การแก้ปัญหาสภาพคล่องของบริษัทเงินทุน โดยให้บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ กู้ยืมผ่านธนาคารของรัฐเพื่อแก้ปัญหาการขาดสภาพคล่องในระยะสั้น การลดวงเงินขั้นต่ำสำหรับการกู้ยืม ของบริษัทเงินทุนจากประชาชนด้วยการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน เพื่อระดมเงินออมจากประชาชน รวมทั้งการ ประกาศนโยบายการ จัดตั้งสถาบันประกันเงินฝากบริษัทเงินทุนเพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นของประชาชน

6. ยกเลิกการควบคุมอัตราดอกเบี้ยสูงสุดสำหรับการกู้ยืมที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่กิจการ อุตสาหกรรม และเหมืองแร่ เพื่อส่งเสริมการขยายตัวของอุตสาหกรรมดังกล่าวและปรับเพดานดอกเบี้ยให้ กู้ยืมเพื่อให้ สอดคล้องกับการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

สรุป

เงินเฟ้อ คือ ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการทั่วไป ๆ โดยเฉลี่ยสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งมีผลทำให้ อำนาจซื้อของเงินตราที่ประชาชนมีอยู่ลดลง กล่าวคือ ซื้อสินค้าหรือบริการได้ในปริมาณน้อยลงขนาดของ ภาวะเงินเฟ้อสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด ได้แก่ เงินเฟ้ออย่างอ่อน (Mild Inflation) เงินเฟ้อขนาด ปานกลาง (Moderate Inflation) และเงินเฟ้ออย่างรุนแรง (Hyper Inflation or Galloping Inflation)

สาเหตุของเงินเฟ้อ สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณีได้แก่ เงินเฟ้อแบบอุปสงค์จุด (Demand Pull Inflation) เกิดขึ้นเนื่องจากมีอุปสงค์ส่วนเกินอยู่ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งดาเนินอยู่ที่ระดับการจ้างงาน เต็มที่ และเป็นสาเหตุ ผลักดันให้ระดับราคาปรับตัวสูงขึ้น และเงินเฟ้อแบบอุปทานผลัก (Supply Push Inflation) เกิดขึ้นเนื่องจาก ต้นทุนของผู้ผลิตสูงขึ้น ซึ่งมีความหมายครอบคลุมทั้งวัตถุดิบในการผลิต กำลัง แรงงาน และผลกำไรของเจ้าของทุน ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับอุปสงค์ต่อสินค้า และบริการขั้นสุดท้าย

เงินฝืด คือ คือ ภาวะที่ตรงกันข้ามกับภาวะเงินเฟ้อ คือ ระดับราคาสินค้าและบริการทั่วไป ลดต่ำลงเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากอุปสงค์รวมมีน้อยเกินไป ไม่เพียงพอที่จะซื้อสินค้าและบริการทำให้ผู้ผลิต ต้องลดราคาสินค้าเพื่อที่จะทำให้ขายได้

สาเหตุของเงินฝืด เงินฝืดเป็นภาวะที่อุปทานมวลรวมของระบบเศรษฐกิจมีมากกว่าอุปสงค์มวล รวม เนื่องจากปริมาณเงินที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจมีไม่เพียงพอกับความต้องการถือเงินหรือความต้องการใช้ เงินของประชาชนเงินตึง คือ ภาวะที่เงินไม่พอเพียงกับความต้องการเงิน หมายถึง ความต้องการเงินหรือการหา เงินกู้ค่อนข้างยากกว่าภาวะปกติ

นโยบายการเงิน

หมายถึง การใช้มาตรการหรือเครื่องมือทางการเงิน เพื่อควบคุมดูแลปริมาณเงิน ในระบบเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่ง ให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม หรือให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางและระดับที่ผู้ดำเนินนโยบายต้องการโดยปกติทั่วไปแล้ว ผู้ดำเนินนโยบายการเงิน คือ ธนาคารกลาง Central bank ของประเทศนั้นๆ กรณีประเทศไทย ผู้ทำหน้าที่ในการดำเนินนโยบายการเงินคือธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการตราพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 ภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ดำเนินธุรกิจของธนาคารกลาง และหน้าที่อื่นๆ ซึ่งจะกำหนดโดยการตราพระราชกฤษฎีกา ในกฎหมายนี้ถึงแม้มิได้ระบุเรื่องนโยบายการเงินอย่างชัดเจน แต่ก็กำหนดให้คณะกรรมการธนาคารมีอำนาจในการกำหนดอัตรา ดอกเบี้ยมาตรฐาน ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ ธปท. เรียกเก็บจากการเป็นแหล่งเงินกู้แหล่งสุดท้าย (Lender of the last resort) ของสถาบันการเงิน นอกจากนี้ยังให้อำนาจ ธปท. ในการซื้อขายตราสารหนี้และเงินตราต่างประเทศ ตลอดจนให้สินเชื่อแบบมีหลักทรัพย์ค้ำประกันแก่สถาบันการเงิน ซึ่งในเรื่องเหล่านี้ ธปท. มิได้กระทำเพื่อค้ำกำไร ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กฎหมายมีบทบัญญัติโดยอ้อมให้ ธปท. เป็นผู้ดำเนินนโยบายการเงินอย่างชัดเจน และในทางปฏิบัติ ธปท. จะดำเนินธุรกิจของธนาคารกลางโดยคำนึงถึง เสถียรภาพทางด้านการเงินและระบบการเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว

นโยบายการเงินแบ่งได้ 3 ช่วง

1) การผูกค่าเงินบาทกับทองคำเงินสกุลอื่นหรือกับตะกร้าเงิน (Pegged Exchange Rate) (ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 - มิถุนายน 2540) นโยบายนี้เริ่มใช้ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา โดยช่วงแรกใช้วิธีผูกค่าเงินไว้กับทองคำ ก่อนที่จะเปลี่ยนไปผูกค่าเงินบาทกับเงินสกุลอื่น และเปลี่ยนไปใช้ระบบผูก

ค่าเงินบาท กับตระกร้าเงินในช่วงพฤศจิกายน 2527 - มิถุนายน 2540 ภายใต้ระบบตระกร้าเงินนี้ ทุนรักษา
ระดับอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Equalization Fund : EEF) จะเป็นผู้ประกาศและปกป้องค่าเงินบาท
เทียบกับดอลลาร์ สรอ. ในแต่ละวัน ซึ่งในขณะนั้น การมีอัตราแลกเปลี่ยนที่คงที่ช่วยสนับสนุนการ
เจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนในระยะยาว

2) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน (Monetary Targeting) (กรกฎาคม 2540 - พฤษภาคม 2543)
หลังจากที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน มาเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว เมื่อวันที่ 2
กรกฎาคม 2540 นั้น ประเทศไทยขอรับความช่วยเหลือด้านการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ
(International Monetary Fund : IMF) และได้มีการกำหนด Policy Anchor แบบใหม่ คือ Monetary
Targeting ซึ่งกำหนดเป้าหมายทางการเงิน อิงกับกรอบการจัดทำโปรแกรมกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ
เพื่อให้เกิดความสอดคล้องระหว่างนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง และเม็ดเงินจากภาคต่างประเทศ และ
ดุลการชำระเงิน และให้ได้ภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจและระดับราคาตามที่กำหนดไว้ (Ultimate
Objectives) จากการประเมินภาพเศรษฐกิจดังกล่าว ธปท.สามารถกำหนดเป้าหมายฐานเงินรายไตรมาสและ
รายวัน เพื่อใช้เป็นหลักในการบริหารสภาพคล่องรายวัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับสภาพคล่องและอัตรา
ดอกเบี้ยในระบบการเงิน มิให้เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างผันผวนจนเกินไป

3) การกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ (Flexible Inflation Targeting) (23 พฤษภาคม 2543 - ปัจจุบัน)
ธนาคารแห่งประเทศไทยได้พิจารณาปัจจัยต่างๆในระบบการเงิน ทั้งปัจจุบันและในอนาคตแล้วเห็นว่า การใช้
ปริมาณเงินเป็น เป้าหมายจะมีประสิทธิผลน้อยกว่าการใช้เงินเฟ้อเป็นเป้าหมาย เนื่องจาก ความสัมพันธ์
ระหว่างปริมาณเงินและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเป็นต้นมาไม่มีเสถียรภาพ ดังนั้น
เมื่อประเทศไทยออกจากโปรแกรมกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธปท. จำเป็นต้องมีการกำหนด policy
anchor ใหม่ ที่เหมาะสมสำหรับประเทศ และเห็นว่ากรอบ Flexible Inflation Targeting น่าจะเหมาะสมใน
การสร้าง confianza ของธนาคารกลางและนโยบายการเงินอีกครั้ง

Flexible Inflation Targeting นั้น ธปท. อาศัยอำนาจผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ในการ
แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการเงินชุดแรกขึ้น เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2543 โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเป็น
กรรมการ ร่วมกับผู้บริหารระดับสูงของธนาคารแห่งประเทศไทย รวมจำนวน 9 ท่าน ในการกำหนดทิศทาง
นโยบายการเงินของประเทศ เพื่อรักษาเสถียรภาพของระดับราคา ตลอดจนพัฒนากรอบ Flexible Inflation
Targeting ให้ เหมาะสมกับประเทศไทย ปัจจุบันคณะกรรมการนโยบายการเงินมีกรรมการทั้งหมด 7 ท่าน
โดย 4 ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

วันที่ 3 มีนาคม 2551 พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้ประกาศใช้
โดยให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนิน

ภารกิจของธนาคารกลางในการดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเงิน เสถียรภาพของระบบสถาบันการเงิน และระบบการชำระ

ประเภทของนโยบายการเงิน

1. **นโยบายการเงินแบบขยายตัว** หรือ ที่เรียกว่า นโยบายการเงินแบบผ่อนคลายนั่นคือจะกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจให้ขยายตัว เมื่อปริมาณเงินเพิ่มขึ้น จะทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลง ส่งผลให้การกู้ยืมในภาคเอกชน และเพิ่มการใช้จ่ายของผู้บริโภค กระตุ้นให้การผลิต ขยายตัวและ ลดอัตราการว่างงานลง นโยบายการเงินในรูปแบบนี้ถูกนำมาใช้โดยธนาคารกลางของหลายประเทศ นับตั้งแต่การเกิดวิกฤตทางการเงิน ใน พ.ศ. 2541

2. **นโยบายการเงินแบบหดตัว** หรือ ที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นโยบายการเงินแบบเข้า เป็นการใช้เครื่องมือต่างๆ ทางการเงิน เพื่อทำให้ปริมาณเงินลดลง เพื่อลดหรือชะลอการขยายตัวของภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งมักจะใช้ในช่วงที่ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวแบบร้อนแรงหรือรวดเร็วเกินไป ประชาชนมีการใช้จ่ายมากกว่าความสามารถในการผลิตของระบบเศรษฐกิจ ก่อให้เกิด ภาวะเงินเฟ้อหรือราคาสินค้าสูงขึ้นอย่างรุนแรง ดังนั้นการลดปริมาณเงินจะทำให้อัตราดอกเบี้ยโดยทั่วสูงขึ้น

เครื่องมือนโยบายการเงิน

ธนาคารกลางสามารถดำเนินนโยบายการเงินโดยอาศัยเครื่องมือที่มีผลต่อตัวแปรทางการเงินที่สำคัญคือ ปริมาณเงินที่หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจและอัตราดอกเบี้ย โดยทั่วไป เครื่องมือของนโยบายการเงินที่สำคัญได้แก่ การกำหนดอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงดอกเบี้ยนโยบาย และการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาด ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการควบคุมทั่วไป แต่ธนาคารกลางก็ยังมีเครื่องมือทางนโยบายในการควบคุมเฉพาะอย่าง หรือการควบคุมเชิงคุณภาพอีก ซึ่งจะมีการกล่าวถึงต่อไป

การกำหนดอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย

การกำหนดสัดส่วนของเงินสำรองต่อปริมาณเงินฝากทั้งหมดที่ธนาคารพาณิชย์ต้องสำรองไว้ตามกฎหมาย เป็นเครื่องมือทางการเงินที่มุ่งควบคุมสภาพคล่องของธนาคาร และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเมื่อธนาคารได้รับเงินฝากจากประชาชน ก็ย่อมมุ่งหวังที่จะปล่อยกู้ออกไปเพื่อหากำไรให้มากที่สุด กฎหมายจึงกำหนดให้ธนาคารต้องสำรองเงินสดไว้ระดับหนึ่ง เงินสดที่สำรองไว้นี้ไม่สามารถนำไปปล่อยกู้หรือลงทุนใดๆ จึงเป็นสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้แก่ธนาคารการให้เงินกู้ของธนาคารมีผลกระทบต่อปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ถ้าอัตราเงินสำรองถูกกำหนดไว้เป็นร้อยละ 10 ถ้ามีคนมาฝากเงินในธนาคาร 1 ล้านบาท ธนาคารก็ต้องเก็บเงินสดสำรองไว้อย่างต่ำ 100,000 บาท ที่เหลืออีก 900,000 บาทสามารถนำไปปล่อยกู้ได้ เงินสดส่วนเกินหลังจากที่มีการหักเงินสดสำรองออกไปแล้ว และมีการปล่อยกู้ออกไปนี้ จะไหลกลับเข้าสู่ระบบธนาคารอีก หากผู้รับเงินกู้ให้นำเงินส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดที่กู้ได้ไปฝากธนาคาร ซึ่งอาจเป็นธนาคารใดก็ได้ เงินฝากที่ปล่อยกู้ออกไปก็สามารถสร้างเงินฝากได้หลายเท่าตัว เช่น ถ้าผู้ได้

เงินกู้ไป 900,000 บาทเอาเงินไปฝากไว้ในอีกธนาคารหนึ่ง ธนาคารที่ได้รับเงินฝากนี้ก็ต้องเก็บเงินสดสำรองไว้ 90,000 บาท แล้วเอาเงินที่เหลือจากการหักเงินสดสำรอง 8.1แสนบาทไปให้ลูกค้าคนอื่นกู้ยืม และถ้าลูกค้าธนาคารคนใหม่นี้เอาเงินที่กู้นั้นไปฝากในธนาคารใดธนาคารหนึ่งอีก ธนาคารนั้นก็เก็บเงินสดสำรองไว้ร้อยละ 10 และปล่อยกู้เงินในส่วนที่เหลือออกไป การบริหารเงินฝากของธนาคารต่างๆ จึงทำให้มีการสร้างเงินฝากในระบบธนาคารเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณได้ในทางตรงกันข้าม หากธนาคารมีการทวงคืนหนี้เงินกู้ที่ถูกปล่อยกู้ออกไปก่อนหน้านี้ หรือมีผู้ถอนเงินออกจากธนาคาร เงินฝากในระบบธนาคารก็จะถูกทำลายไปหลายเท่าตัวได้เช่นกัน

ในกรณีที่มีภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง ธนาคารกลางมีความปรารถนาที่จะให้ระบบธนาคารปล่อยกู้มากขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีการใช้จ่ายมากขึ้น ธนาคารกลางก็สามารถกำหนดเงินสดสำรองในอัตราที่ลดลง เช่น เดิมมีการกำหนดเงินสดสำรองไว้ที่ร้อยละ 10 ก็อาจกำหนดให้ธนาคารเก็บเงินสดสำรองไว้เพียงร้อยละ 9 ซึ่งมีผลทำให้ธนาคารทั้งหลายมีเงินสดสำรองส่วนเกินมากขึ้น และสามารถมีการปล่อยกู้ได้มากขึ้น

แต่ในกรณีที่เศรษฐกิจมีความเจริญรุ่งเรืองมากและมีแรงกดดันเงินเฟ้อ ธนาคารกลางต้องการให้ระบบธนาคารลดการให้สินเชื่อลง ธนาคารกลางก็จะประกาศเพิ่มอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย เช่น จากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 11 ธนาคารพาณิชย์ต่างๆก็ต้องพยายามดำรงเงินสดสำรองให้เพียงพอกับที่กำหนดไว้ใหม่ โดยอาจขายสินทรัพย์ของตนออกไปหรือเรียกคืนเงินที่ได้ปล่อยกู้ออกไปแล้ว ซึ่งทำให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจต้องลดลงไปและมีผลชะลอความร้อนแรงของการขยายตัวทางเศรษฐกิจลง

เครื่องมือที่สำคัญที่ธนาคารกลางนำมาใช้ในการควบคุมดูแลปริมาณเงินเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงิน ได้แก่

1. อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ธนาคารกลางคิดจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ถ้าธนาคารกลางต้องการเพิ่มปริมาณเงินหรือดำเนินนโยบายการเงินแบบขยายตัว ก็ลดอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานลง ในทางตรงกันข้าม ถ้าต้องการลดปริมาณเงิน ก็เพิ่มอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวให้สูงขึ้น

2. อัตราเงินสดสำรองที่ต้องดำรง legal reserve ratio คืออัตราเงินสดต่อปริมาณเงินฝากที่ธนาคารกลางกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์จะต้องสำรองไว้ตามกฎหมาย เพื่อให้เพียงพอในการใช้จ่ายหมุนเวียน ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จะสามารถสร้างเงินฝากหรือปล่อยสินเชื่อได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเงินสดสำรองส่วนเกินที่ธนาคารพาณิชย์มีอยู่ ถ้าธนาคารกลางต้องการเพิ่มปริมาณเงิน หรือดำเนินนโยบายการเงินแบบขยายตัว ก็จะลดอัตราเงินสดสำรองที่ต้องดำรงลง ในทางตรงกันข้าม ถ้าต้องการลดปริมาณเงิน ก็เพิ่มอัตราเงินสดสำรองให้สูงขึ้น

3. อัตรารับช่วงซื้อลด rediscount rate คืออัตราคิดลดที่ธนาคารกำหนดในการรับซื้อเมื่อธนาคารพาณิชย์นำตั๋วเงินที่รับซื้อไปขายลดให้ กับธนาคารกลางจึงสามารถเพิ่มหรือลดอัตรารับช่วงซื้อลด เพื่อ

เปลี่ยนแปลงปริมาณเงินได้ ถ้าต้องการดำเนินนโยบายการเงินแบบขยายตัว ธนาคารกลางก็จะลดอัตรารับช่วงซื้อลดลง ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์สามารถกู้ยืมได้มากขึ้นและปริมาณเงินเพิ่มสูงขึ้น แต่ถ้าดำเนินนโยบายการเงินแบบหดตัวก็จะใช้เครื่องมือในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ การเพิ่มอัตรารับช่วงซื้อลดซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณเงินลดลง

4. การดำเนินการผ่านตลาดการเงิน openmarket operations OMOsธนาคารกลางสามารถปรับสภาพคล่องโดยเข้าทำธุรกรรมในตลาดการเงิน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระดับเงินฝากของสถาบันการเงินที่ธนาคารกลาง มาตรการที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปก็คือ การซื้อขายหลักทรัพย์ หรือ พันธบัตรรัฐบาล ถ้าธนาคารกลาง ต้องการกระตุ้นให้เศรษฐกิจเติบโต หรือใช้นโยบายการเงินแบบขยายตัว ธนาคารกลางจะรับซื้อคืนหลักทรัพย์รัฐบาล ทำให้ประชาชน และ ธุรกิจเอกชนมีเงินไปใช้จ่ายใช้สอยมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้น แต่ถ้าดำเนินนโยบายการเงินแบบหดตัว ก็นำหลักทรัพย์ขายออก เมื่อประชาชนและธุรกิจเอกชนนำเงินมาซื้อหลักทรัพย์ ปริมาณเงินที่จะนำไปใช้จ่ายใช้สอยจะน้อยลงส่งผลให้ปริมาณเงินลดลง

นิยามการเงิน

เงิน คือ สินทรัพย์ชนิดหนึ่งที่สามารถใช้จ่ายใช้ สอยได้ทันที

หน้าที่ของเงิน

1. เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (medium of exchange)
2. เป็นมาตรฐานในการวัดมูลค่า (unit of account)
3. เป็นเครื่องรักษามูลค่า (store of value)

อุปสงค์ของเงิน หรือ อุปสงค์ที่มีต่อเงินหมายถึง ปริมาณเงินที่สาธารณชนที่ไม่ใช่ธนาคารต้องการถือไว้ คือ ปริมาณเงินที่ประชาชนต้องการถือไว้ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์เขาเชื่อว่า การที่ประชาชนจะมีความต้องการถือเงินมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ 3 อย่าง

1. ราคา เมื่อราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น อุปสงค์ของเงินจะมากขึ้น
2. รายได้ เมื่อรายได้สูงขึ้น อุปสงค์ของเงินจะมากขึ้น
3. อัตราดอกเบี้ย หรือ ต้นทุนค่าเสียโอกาสในการถือเงิน เมื่อ อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น อุปสงค์ของเงินจะต่ำลง

ธนาคารแห่งประเทศไทย

เป็นธนาคารกลางที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 เปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2485 ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นนิติบุคคล มีฐานะเป็นหน่วยงานของ

รัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ หรือ รัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น โดยมีหน้าที่หลักในการดูแลกำกับเรื่องการเงินของชาติ ทั้งออกกฎเกณฑ์และควบคุมสถาบันการเงิน นำออกหมุนเวียนซึ่งธนบัตรไทยรวมถึงการควบคุมการถ่ายโอนเงินตราระหว่างประเทศ และเฝ้าระวังอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทเทียบกับสกุลเงินตราอื่นธนาคารแห่งประเทศไทยจัดตั้งขึ้นหลังจากประเทศไทยได้มีธนาคารพาณิชย์ทั้งของรัฐและเอกชนเริ่มดำเนินการไปก่อนหน้านั้นแล้ว ภารกิจและหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยเดิมซ้อนเหลื่อมอยู่กับกระทรวงการคลังและได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับหลังจากที่ระบบการเงินของโลกพัฒนาไปและมีวิกฤตเศรษฐกิจครั้งสำคัญต่าง ๆ

ธนาคารกลางบทบาทหน้าที่

1. เป็นผู้ออกธนบัตร เพื่อควบคุมปริมาณธนบัตรที่หมุนเวียนให้พอดีกับความต้องการของภาคธุรกิจ และ ประชาชนทั่วไป โดยมีกฎหมายควบคุมการออกธนบัตรและจัดการเกี่ยวกับธนบัตร เพื่อความมีเสถียรภาพของเงินตราของประเทศ

2. เป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์ ในฐานะนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารกลางจัดทำหน้าที่ดังนี้คือ

- รับฝากเงินจากธนาคารพาณิชย์ ตามปกติธนาคารพาณิชย์จะต้องฝากเงินสดสำรอง ตามที่กำหนดไว้กับธนาคารกลางและใช้เป็นเงินสดสำรองสำหรับชำระหนี้ หรือ โอนเงินระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกัน

- รับหักบัญชีระหว่างธนาคาร โดยที่ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งฝากเงินไว้ที่ธนาคารกลาง เมื่อมีหนี้สินระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกัน

- เป็นผู้ให้กู้ยืมแหล่งสุดท้าย ธนาคารกลางเป็นแหล่งสุดท้ายที่ธนาคารพาณิชย์จะกู้ยืมได้โดยมีหลักทรัพย์รัฐบาลค้ำประกัน

3. เป็นนายธนาคารและตัวแทนทางการเงินของรัฐบาล ธนาคารกลางจะทำหน้าที่ทางการเงินให้แก่รัฐบาลดังนี้ คือ - ถือบัญชีเงินฝาก ธนาคารกลางจะรักษาสัญชีเงินฝากของหน่วยราชการรัฐวิสาหกิจ และองค์กรอื่นๆ ของรัฐบาล และทำหน้าที่เป็นผู้จ่ายเงิน ตามเช็คที่หน่วยราชการต่างๆ และรัฐวิสาหกิจสั่งจ่าย - ให้รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจกู้ยืม รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจอาจกู้ยืมเงินจากธนาคารกลาง โดยการขายตั๋วเงินคลังหรือพันธบัตร - เป็นตัวแทนทางการเงินของรัฐบาล ธนาคารกลางจะเป็นตัวแทนจัดการทางการเงินของรัฐบาลทั้งในประเทศ และนอกประเทศ เช่น ติดต่อหาแหล่งเงินกู้ให้รัฐบาล

4. ดำเนินนโยบายการเงิน ธนาคารกลางมีบทบาทสำคัญในการควบคุมปริมาณเงินของประเทศให้มีปริมาณที่เหมาะสม ใช้มาตรการต่างๆ ในการดำเนินนโยบายแก้ไขเงินเพื่อให้มีปริมาณเงินในระดับที่เหมาะสม

การดำเนินการนโยบายการเงิน

ภายใต้กรอบนโยบายการเงินแบบมีเป้าหมายอัตราเงินเฟ้อ (Inflation Targeting) คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) จะส่งสัญญาณนโยบายการเงินผ่านการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยนโยบาย หรืออัตราดอกเบี้ยธุรกรรมซื้อคืนพันธบัตรแบบทวิภาคี (Bilateral Repurchase Transactions) ระยะ 1 วัน โดย ธปท. ได้กำหนดกรอบการดำเนินนโยบายการเงิน (Monetary Operations Framework) ที่ประกอบไปด้วยเครื่องมือนโยบายการเงิน (Monetary Policy Instruments) ประเภทต่างๆ เพื่อใช้ในการดูแลรักษาระดับอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นในตลาดเงินให้สอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

ตลาดการเงิน

สถาบันการเงินมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในตลาดการเงิน ในฐานะที่เป็นผู้เล่นหลักทั้งในส่วนของตลาด อัตราแลกเปลี่ยน ตลาดเงิน และตลาดพันธบัตร โดยสถาบันการเงินอาจจะเป็นการเข้าทำธุรกรรมในตลาดต่างๆ เพื่อปรับสภาพคล่องและสถานะเงินตราต่างประเทศให้เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของตนเอง หรือเพื่อรองรับธุรกรรมของลูกค้า หรือเพื่อแสวงกำไรจากพอร์ตการลงทุนของสถาบันการเงิน หรือเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้

ภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้นเช่นในปัจจุบัน อัตราแลกเปลี่ยนมีแนวโน้มที่จะผันผวนมากขึ้น ดังนั้น สถาบันการเงินควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนป้องกันตัวเองด้วยการทำธุรกรรมป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนอัตราแลกเปลี่ยนแทนที่จะคอยให้ ธปท. เข้ามาดูแลอัตราแลกเปลี่ยน

แต่ในกรณีที่ค่าเงินบาทผันผวนมากเกินไปจนอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม หรือมีสัญญาณว่าเกิดการเก็งกำไรในค่าเงินบาท ธปท. ก็อาจจะเข้าไปดูแลความผันผวนในตลาดอัตราแลกเปลี่ยนเป็นครั้งคราวตามความจำเป็นของสถานการณ์ โดยจะพิจารณาจาก Nominal effective exchange rate (NEER) ซึ่งประกอบด้วยสกุลเงินของลูกค้าและ คู่แข่งทางการค้าที่สำคัญ เป็นหลักไม่ใช่แค่ดอลลาร์สหรัฐฯ เพียงสกุลเดียว แต่ทั้งนี้การดูแลค่าเงินบาทของ ธปท. จะต้องไม่ฝืนปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ

นอกจากสถาบันการเงินจะต้องปฏิบัติตาม ระเบียบและหลักเกณฑ์การแลกเปลี่ยนเงิน ที่บังคับใช้ตามปกติแล้ว ธปท. ก็ยังมีการบังคับใช้ มาตรการป้องปรามการเก็งกำไรค่าเงินบาท ซึ่งอาจมีการปรับระดับความเข้มข้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงได้ด้วย โดยแจ้งให้สถาบันการเงินทราบผ่าน ประกาศ/หนังสือเวียนตลาดการเงิน

สำหรับในส่วนของตลาดเงินนั้น สถาบันการเงินเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นผู้เข้าร่วมประมูลตราสารหนี้ภาครัฐในตลาดแรกซึ่ง ธปท. จะเป็นผู้จัด การประมูลตราสารหนี้ด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Bidding) โดยจะมีการแจ้งกำหนดการประมูล และข้อมูลตราสารหนี้ ให้สถาบันการเงินทราบล่วงหน้า นอกจากนี้สถาบันการเงินยังสามารถเสนอตัวเข้ารับการคัดเลือกเป็น Primary Dealer เพื่อเป็นคู่ค้าตราสารหนี้ในการดำเนินนโยบายการเงิน ของธปท. โดยทางธปท. จะพิจารณาคัดเลือกสถาบันการเงินที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็น Primary Dealers สำหรับธุรกรรมซื้อขายตราสารหนี้โดยมีสัญญาว่าจะขายคืนหรือซื้อคืนและซื้อตราสารหนี้ ธปท. (Bilateral Repo Primary Dealers) และ คู่ค้าสำหรับธุรกรรมซื้อขายตราสารหนี้ด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Outright) ทั้งนี้ ธปท. จะทำการประเมินผลงานของคู่ค้าเป็นระยะ ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแข่งขัน และ เพิ่ม ศัก ย ภาพ ใน การ ส่ง ผ่าน นโยบาย การ เงิน ของ ธป ท .

การดูแลอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นในตลาดเงินให้อยู่ในระดับที่สอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยนโยบายนั้น ธปท. อาศัยกลไกของ การดำเนินการผ่านตลาดการเงิน (Open Market Operations) ซึ่งเป็นหนึ่งใน เครื่องมือการดำเนินนโยบายการเงิน ของธปท. ด้วยความมุ่งมั่นที่จะสร้างตลาดเงินในประเทศให้มีความกว้างและลึกยิ่งขึ้น ธปท. จึงได้พยายามพัฒนา อัตราดอกเบี้ยอ้างอิงระยะสั้นตลาดกรุงเทพ (BIBOR) และ ตลาดซื้อคืนภาคเอกชน (Private Bilateral Repo) พร้อมทั้งร่วมพัฒนาตลาดตราสารหนี้ กับกระทรวงการคลังหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาการออกตราสารหนี้ภาครัฐในตลาดแรก เพิ่มสภาพคล่องและประสิทธิภาพของตลาดรอง และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของกระบวนการส่งมอบและชำระราคาตราสารหนี้อีกด้วย

สถาบันการเงินมีหน้าที่จัดส่งข้อมูลด้านต่างๆ ให้กับธปท. ซึ่งหนึ่งในกลุ่มข้อมูลที่ต้องส่งแก่ กลุ่มข้อมูลด้านตลาดเงิน ซึ่งทางธปท. ได้จัดบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า ระบบบริหารข้อมูล (Data Management System-DMS) เพื่อรองรับการรายงานข้อมูลจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ตามรูปแบบที่ธปท. กำหนด

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้จัดตั้ง ศูนย์สื่อสารกลางตลาดการเงิน ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่สื่อสารกับสถาบันการเงิน เผยแพร่ ประกาศ ระเบียบ และหนังสือเวียนของสายตลาดการเงิน และฝ่ายบริหารความเสี่ยงและปฏิบัติการทางการเงินให้แก่สถาบันการเงิน พร้อมทั้งทำหน้าที่เป็นศูนย์ Hot line รับการติดต่อจากสถาบันการเงินในเรื่องที่เกี่ยวกับระเบียบ กฎเกณฑ์ ของสายตลาดการเงิน รวมทั้งประสานงานกับส่วนงานต่าง ๆ ในธปท.

สถาบันการเงินสามารถติดต่อศูนย์สื่อสารกลางตลาดการเงินได้ที่ โทร. 02-2836727 โทรสาร 02-2836009 หรือ E-mail : FMOG_comm@bot.or.th ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับสถาบันการเงินเกี่ยวกับตลาดการเงิน

- พฤติกรรมการทำ FX Hedging ของผู้ประกอบการไทยและความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยน (FAQ Issue 84)

- INTERNATIONAL SPILLOVERS ของการดำเนินและยุติมาตรการ QE

- การบริหารเงินสำรองทางการ

- การพัฒนาตลาดการเงิน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET)

เป็นตลาดรองที่มีลักษณะพิเศษคือ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 โดยได้เปิดทำการซื้อขายขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2518 ต่อมาเมื่อมีการใช้บังคับพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ซึ่งได้กำหนดให้ตลาดหลักทรัพย์เป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการเป็นศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนและบริการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์ โดยมีคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่วางนโยบาย ควบคุมการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์ให้เป็นไปตามภารกิจและความคาดหวังในการดำเนินกิจการของตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งต้องส่งเสริมและรักษาไว้

ซึ่งความมั่นคง ความเป็นธรรมการตรวจสอบได้ และความเรียบร้อยในการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของตลาดทุนและการคุ้มครองผู้ลงทุนเป็นสำคัญ

คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ประกอบด้วยบุคคลที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. แต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 6 คน และบุคคลที่สมาชิกของตลาดหลักทรัพย์เลือกตั้งอีกจำนวนไม่เกิน 4 คน โดยมีผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง โดยบุคคลที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. แต่งตั้งเป็นกรรมการตลาดหลักทรัพย์ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์อันจำเป็นต่อการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์ และมาจากรายชื่อที่เสนอโดยนิติบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับตลาดทุนตามที่กำหนดในประกาศคณะกรรมการก.ล.ต. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกและแต่งตั้งกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้ คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์มีอำนาจตามกฎหมายในการออกระเบียบ

ข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์ เพื่อกำกับดูแลกิจกรรมที่เกิดขึ้นในตลาดหลักทรัพย์ การกำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์ของ ก.ล.ต. จะครอบคลุมในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การติดตามดูแลให้การดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์เป็นไปตามภารกิจและความคาดหวังที่กฎหมายกำหนด
2. การให้ความเห็นขอประกอบการประกอบธุรกิจอื่นของตลาดหลักทรัพย์
3. การให้ความเห็นขอระเบียบหรือข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์ เช่น ทะเบียน เกณฑ์การเปิดเผยข้อมูล เกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก เกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ เป็นต้น ยกเว้นระเบียบหรือข้อบังคับได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการก.ล.ต. ตามประกาศคณะกรรมการ ก.ล.ต. ว่าด้วยการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
4. การสั่งให้ตลาดหลักทรัพย์กำหนดกฎเกณฑ์เพิ่มเติม ยกเลิก หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ที่มีอยู่แล้ว หากเห็นว่ากฎเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิประโยชน์ของประชาชน หรือไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองและรักษาความเชื่อมั่นของผู้ลงทุน
5. การสั่งให้ตลาดหลักทรัพย์ปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกการดำเนินงาน หากเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวอาจกระทบต่อความมั่นคง ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือนำมาซึ่งความไม่เรียบร้อยในการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นตลาดรองอีกประเภทหนึ่งผู้ที่ต้องการจัดตั้งและให้บริการศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์สามารถมาขอใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. ได้โดยต้องเป็นการรวมตัวกันของบริษัทหลักทรัพย์ไม่น้อยกว่า 15 ราย โดยศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตจะมีฐานะเป็นนิติบุคคลและ

มีคณะกรรมการที่ประกอบด้วยกรรมการที่สมาชิกผู้ก่อตั้งเลือกเข้ามาไม่เกิน 9 คนโดยการกำกับดูแล และกฎเกณฑ์ต่างๆ ก็เทียบเคียงได้กับที่กำหนดไว้ในส่วนของตลาดหลักทรัพย์

- **ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า** เป็นตลาดเพื่อรองรับการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยต้องเป็นบริษัทมหาชนจำกัดและได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. และกรรมการอย่างน้อยสอง ในห้าของกรรมการทั้งหมดต้องเป็นบุคคลซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อดูแลผลประโยชน์ของสมาชิก ผู้ลงทุน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ รวมทั้ง ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ได้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การกำกับดูแลต่าง ๆ ของ ก.ล.ต. เช่น เรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ และการขอความเห็นชอบกฎเกณฑ์ รวมถึงแบบและข้อความของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น
- **สำนักหักบัญชี** หัวใจที่สำคัญส่วนหนึ่งของการซื้อขายหลักทรัพย์และสัญญาซื้อขายล่วงหน้าคือ การทำให้มั่นใจได้ว่าคู่สัญญาจะปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ตกลงซื้อขายกัน จึงมีความจำเป็นต้องมีระบบชำระราคาและส่งมอบ โดยมีสำนักหักบัญชีทำหน้าที่เป็นตัวกลางเข้าแทนที่เป็นคู่สัญญา (Central Counter Party : CCP) ของผู้ซื้อและผู้ขาย และจะรับประกันการชำระราคาและส่งมอบในทุก ๆ รายการซื้อขายที่เกิดขึ้น โดยหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามสัญญา สำนักหักบัญชีจะเป็นผู้รับผิดชอบแทน โดยสำนักหักบัญชีต้องมีมาตรการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถทำหน้าที่รับประกันการชำระราคาและส่งมอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- **ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์** ปัจจุบันรูปแบบของหลักทรัพย์ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบไร้ใบหลักทรัพย์ (scripless) โดยมีศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ทำหน้าที่รับฝากหลักทรัพย์ไว้ในระบบโดยทำหน้าที่
 - รับฝาก-ถอนหลักทรัพย์
 - โอนหลักทรัพย์
 - จำนำและเพิกถอนจำนำหลักทรัพย์

ในการกำกับดูแลสำนักหักบัญชีและศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ตามกรอบการกำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินของสำนักงานนั้นจะถูกกำกับดูแลตั้งแต่การที่จะต้องได้รับอนุญาตมีหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจที่ต่างจากธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยจะเน้นในเรื่องกลไกที่คุ้มครองทรัพย์สินของสมาชิกและลูกค้า รวมทั้งการออกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. ด้วย

เป้าหมายของการดำเนินนโยบายการเงินและการธนาคาร

1. ประวัติศาสตร์ของการดำเนินนโยบายการเงิน

เมื่อบิล คลินตัน ได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีของอเมริกา ที่ปรึกษาทางด้านเศรษฐกิจหนึ่งคนของเขา ได้แจ้งให้เขา ทราบว่า ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์มหภาคแล้ว เขาได้รับเลือกให้เป็นเพียงคนที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับที่สองของประเทศเท่านั้น อันดับที่หนึ่งนั้นมีคนครอบครองอยู่แล้ว คนนั้นคือ นายอลัน กรีนสแปน ซึ่งเป็นประธาน คณะกรรมการธนาคารกลางของรัฐบาลกลาง (the Federal Reserve Board)

กรีนสแปนนั้น เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่เจียบขริมและไม่มีความสามารถอะไรเป็นพิเศษ แต่เมื่อใดก็ตามที่เขาพูด คนต่างๆที่อยู่ในตลาดการเงินทั่วโลกจะงูยงหูฟัง พวกเขาจะตรวจสอบและตีความ สิ่งที่เขาพูด ให้ความเห็น อย่างพินิจพิเคราะห์อย่างตั้งอกตั้งใจ ทำให้จริงเป็นเช่นนั้น เหตุผลในทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์หลายๆคน ก็คือ การตัดสินใจของธนาคารกลาง ในเรื่องอัตราดอกเบี้ยเป็นสิ่งเดียวที่มีอิทธิพลที่สุดต่ออุปสงค์รวม ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปถึง การขยายตัวของเศรษฐกิจ การว่างงาน และเงินเฟ้อ

กรีนสแปน เป็นประธานธนาคารกลางของอเมริกา ซึ่งเรียกว่า the Federal Reserve System หรือที่เรียกกันสั้นๆ ว่า “Fed” เป็นธนาคารประเภทที่พิเศษมากๆ ประเภทหนึ่ง กล่าวคือ ลูกค้าของธนาคารกลางคือธนาคารต่างๆ ไม่ใช่บุคคล หรือกิจการต่างๆไป ธนาคารกลางจะให้บริการแก่ ธนาคารต่างๆ เหมือนกับที่ธนาคาร ให้บริการแก่ท่าน ถึงแม้ว่าธนาคารกลางจะได้กำโรมหาศาสตร์ แต่กำโรอะไรไม่ใช่เป้าหมายในการดำเนินงานของธนาคารกลาง ซึ่งเป้าหมายที่แท้จริงคือ การควบคุมปริมาณเงิน (money supply) และอัตราดอกเบี้ย บนพื้นฐานที่ธนาคารกลางคิดว่า เป็นสิ่งที่ดีที่สุดแก่ประเทศชาติ บทนี้จะสอนท่านว่า ธนาคารกลางทำงานอย่างไร และเหตุใดการตัดสินใจต่างๆ ของธนาคารจึงมีผลต่อเศรษฐกิจอย่างมากมาย กล่าวสั้นๆ ก็คือ เหตุใดประชาชนจึงฟังอย่างตั้งอกตั้งใจเมื่อธนาคารกลางเอื้อนเอ่ย

1.1 ความแตกต่างระหว่างเงินและรายได้

ประการแรกเราต้องทำการแยกแยะคำศัพท์เสียก่อน คำว่า “เงิน (money)” และ “รายได้ (income)” เป็นคำหรือภาษาที่ใช้สลับกันไปสลับกันมา ซึ่งเป็นหลุมพราง/อันตรายที่เราต้องเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยง

เงิน เป็นภาพที่เกิดขึ้นในขณะใดขณะหนึ่ง เป็นคำตอบของคำถามเช่น “ในปัจจุบันท่านมีเงินอยู่เท่าใด” หรือ “เมื่อวันจันทร์ที่ผ่านมาตอนเวลา 16.00 น. ท่านมีเงินในกระเป๋าเท่าไร” ในการตอบคำถามเช่นนี้ ท่านต้องนับหรือนึกทบทวนว่า เงินสดที่ท่านถืออยู่ในขณะนั้น หรือ ณ เวลาที่กำหนด และตอบคำถามท่านเองนี้คือ “มีอยู่ 4,800 บาท” หรือ “เมื่อวันจันทร์ที่ผ่านมา ณ เวลา 16.00 น. ผมมีเงินอยู่ในกระเป๋า 5,000 บาท”

ส่วนรายได้นั้นเป็นเสมือนภาพเคลื่อนไหว เป็นสิ่งที่ท่านได้รับในช่วงเวลาหนึ่ง ถ้ามีคนถามท่านว่า “ท่านมีรายได้เท่าไร” ท่านอาจจะตอบได้ ดังนี้ 25,000 บาทต่อสัปดาห์ หรือ 10,000 บาทต่อเดือน หรือ 1.2 ล้านบาทต่อปี ซึ่งจะสังเกตได้ว่า จะมีหน่วยของเวลารวม/ติด อยู่ในแต่ละคำตอบด้วยเสมอ ถ้าท่านตอบว่า มีรายได้

50,000 บาท โดยไม่ได้บอกว่า เป็นต่อสัปดาห์ ต่อเดือน หรือต่อปี ก็จะไม่มีการเข้าใจท่านว่าเป็นอะไร หรือหมายความว่าอย่างไร

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แนวคิดทั้งสองแตกต่างกันมาก และมองเห็นได้ง่าย อาจารย์อาจมีรายได้ 50,000 บาทต่อเดือน แต่เงินที่ถืออยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (โดยใช้คำนิยาม M1) อาจจะมีจำนวนไม่ถึง 5,000 บาท ในทำนองเดียวกัน ในระดับประเทศ GDP ณ ราคาประจำปี (nominal) ณ สิ้นปี 2546 อาจมีมูลค่า 5.92 ล้านล้านบาท ในขณะที่ปริมาณเงิน (M1) อาจจะมีจำนวนน้อยกว่าเพียง 0.767 ล้านล้านบาท

ถึงแม้ว่า เงินและรายได้จะแตกต่างกันมาก แต่เงินและรายได้มีความสัมพันธ์กัน บทนี้จะเน้นอธิบายความสัมพันธ์นี้ ถ้าจะกล่าวแคบๆ ลงไปคือ เราจะดูว่า ปริมาณเงิน (stock of money) ที่มีอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง จะมีผลต่อรายได้ที่ประชาชนจะได้รับอย่างไร หรืออีกนัยหนึ่ง เราจะดูว่าเงินมีผลต่อ GDP อย่างไร

1.2 ประวัติและบทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทย

ตราธนาคารแห่งประเทศไทย คือ พระสยามเทวาธิราชในเหรียญเสี้ยว อัฐ โสฬส ที่ออกใช้ในรัชกาล ที่ 5 มาดัดแปลง และเพิ่มเงินในพระหัตถ์เบื้องขวา ซึ่งเป็นเครื่องหมายถึงผู้คุมเงินของชาติ อันเป็นหน้าที่ หลักของธนาคารแห่งประเทศไทย พระแสงธารพระกรในพระหัตถ์ซ้าย เพื่อคอยปกป้องผู้ที่มารุกราน แต่ได้เปลี่ยนตอนปลายจากรูปดอกไม้วาเป็นลายดอกบัว

ประวัติธนาคารแห่งประเทศไทย คือ สถาบันแรกที่ได้เริ่มทำหน้าที่ธนาคารกลางของประเทศไทย คือ สำนักงานธนาคารชาติไทย ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2482 มีฐานะเป็นส่วนราชการ สังกัดกระทรวงการคลัง และเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2483 โดยมีพระยาทรงสุรรัฐภูมิ อธิบดีกรมบัญชีกลางในขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการ แต่การดำเนินงานของสำนักงานธนาคารชาติไทยในระยะเริ่มแรกนั้น จำกัดอยู่เพียงกิจการธนาคารกลางบางประเภทเท่านั้น ได้แก่ การรับฝากเงินจากรัฐบาล องค์การรัฐบาล ธนาคารพาณิชย์ไทย และต่างประเทศ รวมทั้งการให้กู้เงินและโอนเงิน ระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค ต่อมาคือในปี พ.ศ. 2484 จึงได้ดำเนินงานด้านการควบคุมการแลกเปลี่ยน เงิน หลังจากเกิดสงครามมหาเอเซียบูรพารัฐบาลได้เปลี่ยนฐานะของสำนักงานธนาคารชาติไทยให้เป็นธนาคาร กลาง โดยตราพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 ขึ้น กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็น นิติบุคคล ทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจการของธนาคารกลาง ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2485 โดยมีหม่อมเจ้าวิวัฒนไชย ไชยันต์ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่กำกับกิจการของ ธนาคารโดยทั่วไป โดยมีคณะกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยอันประกอบด้วย ผู้ว่าการและรองผู้ว่าการ ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชโองการโปรด

เกล้าฯ แต่งตั้ง เป็นประธานและรองประธานตามลำดับ และ กรรมการไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ซึ่งแต่งตั้งโดย คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ควบคุมและดูแลกิจการของธนาคาร

1.3 บทบาทหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะธนาคารกลาง เป็นสถาบันการเงินที่สำคัญยิ่งของประเทศ เนื่องจากมี บทบาท หน้าที่หลัก ในการรักษาเสถียรภาพทางการเงิน และดูแลระบบการเงินให้มั่นคงและก้าวหน้า ธนาคาร กลางใน ประเทศต่าง ๆ จะมีหน้าที่ดังกล่าวคล้ายคลึงกัน แต่ขอบเขตของหน้าที่และบทบาทในการกำหนด นโยบาย การเงิน การควบคุมดูแลสถาบันการเงิน ความรับผิดชอบในการบริหารนโยบาย การใช้มาตรการและ เครื่องมือ แตกต่างกันไป สำหรับประเทศกำลังพัฒนาธนาคารกลางจะมีบทบาทที่กว้างกว่าประเทศที่พัฒนา แล้ว เนื่องจากยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการเงินให้มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานสากล เพื่อให้ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ

1) การรักษาเสถียรภาพทางการเงิน

โดยดำเนินนโยบายการเงินที่เหมาะสมต่อเศรษฐกิจ เพื่อก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเงินทั้งภายในและ ภายนอก เสถียรภาพภายใน ได้แก่ การรักษาค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับราคาและปริมาณสินค้า ส่วนเสถียรภาพ ภายนอก ได้แก่ การรักษาค่าของเงินบาทเมื่อเทียบกับสกุลเงินตราต่างประเทศ ธนาคารมีหน้าที่ดูแลตลาดเงิน ระยะสั้นให้เป็นแหล่งที่เสริมสร้างสภาพคล่องแก่สถาบันการเงิน พัฒนาตลาดตราสารการเงิน และสนับสนุน ตลาดทุน เพื่อให้เป็นแหล่งระดมเงินทุนระยะยาว ตลอดจนดูแลและส่งเสริมให้ตลาดเงินตราต่างประเทศมี เสถียรภาพ เพื่อสนับสนุนการค้าและการลงทุน

2) การกำกับดูแลสถาบันการเงิน

กำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ รวมทั้ง กิจการวิเทศธนกิจ ให้มีความมั่นคงและได้ มาตรฐานสากล ตลอดจนดูแลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ให้ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีการกระจายสินเชื่อไปสู่ภาคเศรษฐกิจสำคัญด้าน ต่างๆ เช่น การส่งออก การเกษตรกรรม และการอุตสาหกรรม รวมทั้งดูแลและส่งเสริมให้มีการให้สินเชื่อใน การ พัฒนาหรือเป็นประโยชน์แก่ชนบท และเพื่อที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อย โดยการให้กู้ยืมผ่านสถาบันการเงิน ทั้งของรัฐและเอกชน เช่น ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธกส.) ธนาคาร อากาศสงเคราะห์ (ธอส.) และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME) เป็น ต้น รวมทั้งดำเนินการพัฒนาสถาบันการเงินให้ก้าวหน้าและให้ความช่วยเหลือแก่สถาบันการเงินในกรณี ที่ จำเป็นต้องมีการแก้ไข

3) การเป็นนายธนาคารและที่ปรึกษาด้านนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล

การเป็นนายธนาคารของรัฐบาล ประกอบด้วยการให้บริการธุรกิจธนาคารแก่ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจอย่างทั่วถึงทั้งประเทศ เช่น การรับฝากเงิน การให้กู้เงิน การโอนเงิน การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ และร่วมมือกับกระทรวงการคลังในการควบคุมการก่อกวนนี้ต่างประเทศและบริหารหนี้ในประเทศของรัฐบาล โดยเป็นตัวแทน ในการซื้อขายหลักทรัพย์รัฐบาล รัฐบาลในองค์การระหว่างประเทศต่างๆ อาทิ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) กลุ่มธนาคารกลางแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEACEN) และกลุ่มธนาคารกลางแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นิวซีแลนด์และ ออสเตรเลีย (SEANZA) เพื่อส่งเสริมการร่วมมือทางการเงินและการพัฒนาประเทศ มีการติดต่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลและข้อคิดเห็นกับองค์กรทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ เช่น ธนาคารโลก (IBRD) ธนาคารเพื่อการ พัฒนาเอเชีย (ADB) ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (BIS) คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคม สำหรับเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและ พัฒนา (OECD) รวมทั้งธนาคารกลางของประเทศต่างๆ

4) การเป็นนายธนาคารของสถาบัน

ให้บริการทางการเงินแก่สถาบันการเงินโดยไม่มุ่งหวังกำไร ได้แก่ การรับฝากเงินและเก็บรักษาเงินสำรองตามกฎหมายของสถาบันการเงิน เป็นผู้ให้กู้ยืมแหล่งสุดท้ายแก่สถาบันการเงินที่ขาดสภาพคล่อง เป็นศูนย์กลางการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน รวมทั้งให้บริการโอนเงินระหว่างสวนกลางและส่วนภูมิภาค

5) การบริหารการเงินระหว่างประเทศ

บริหารเงินสำรองระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีสภาพคล่องปลอดภัย และมีระดับที่ เหมาะสม ตลอดจนรักษาไว้ซึ่งทุนสำรองเงินตราตามกฎหมายเพื่อเสถียรภาพ และความน่าเชื่อถือของเงินบาท

6) การจัดพิมพ์และออกใช้ธนบัตร

ออกแบบและจัดพิมพ์ธนบัตรและบัตรธนาคาร ออกใช้ธนบัตรและรับแลกเปลี่ยนธนบัตรชำรุด เพื่อให้ประชาชน มีธนบัตรที่อยู่ในสภาพดี ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทั่วถึงทั้งประเทศรวมทั้งดูแลการหมุนเวียนของธนบัตร ให้มีปริมาณที่เพียงพอ และเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ

การเป็นตัวแทนประเทศไทยในความร่วมมือระหว่างประเทศ

รพท. ยังมีบทบาทสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเงินระหว่างประเทศ ตั้งในฐานะตัวแทน ของรัฐบาลในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ตาม “พระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับกองทุน การเงินและธนาคารระหว่างประเทศ พ.ศ. 2494” และในฐานะธนาคารกลางของประเทศไทย ในองค์กรและเวที ความร่วมมือระหว่างธนาคารกลางต่างๆ อาทิ ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (BIS) และ The Executives’ Meeting of East Asia-Pacific Central Banks (EMEAP)

2. เป้าหมายการควบคุมปริมาณเงิน

2.1 การซื้อ/ขายพันธบัตรในตลาดซื้อคืนพันธบัตร

เมื่อต้องการที่จะเปลี่ยนปริมาณเงิน และอัตราดอกเบี้ย โดยปกติธนาคารกลางมักจะใช้วิธี หรือ เครื่องมือที่เรียกว่า การซื้อ/ขายพันธบัตรในตลาดซื้อคืนพันธบัตร (open-market operations) การซื้อ/ขาย พันธบัตรในตลาดซื้อคืนพันธบัตรนี้ เป็นวิธีที่จะทำให้ธนาคารมีเงินสดสำรองมากขึ้น หรือลดลงก็ได้ ซึ่งจะเป็นการจุดชนวน การขยายตัวและการหดตัวอย่างทวีคูณของปริมาณเงิน ดังที่เคยอธิบายไว้ในบทที่ผ่านมา

กลไกนี้ทำงานอย่างไร ถ้าคณะกรรมการนโยบายการเงิน พิจารณาแล้วเห็นว่า ปริมาณเงินน้อยเกินไป คณะกรรมการก็จะออกคำสั่งให้ขยายปริมาณเงินโดยวิธี การซื้อ/ขายพันธบัตรในตลาดซื้อคืนพันธบัตร ซึ่งธนาคาร กลางจะดำเนินการซื้อ (purchase) หลักทรัพย์ของรัฐบาล โดยทั่วไปจะเป็นหลักทรัพย์ระยะสั้นที่เรียกว่า ตั๋วเงิน คลัง (Treasury bills) จากเอกชน หรือธนาคารที่มีความต้องการที่จะขายหลักทรัพย์นั้นๆ ซึ่งการกระทำนี้ จะทำให้เงินสดสำรองในมือของธนาคารมีมากขึ้น

ตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงถึงกลไกนี้ สมมติว่า คณะกรรมการนโยบายการเงิน สั่งให้ซื้อหลักทรัพย์ในตลาดซื้อคืนพันธบัตรเป็นมูลค่า 100 ล้านบาท และธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ขายหลักทรัพย์ดังกล่าว เมื่อธนาคารกลางจ่ายเงินค่าหลักทรัพย์ จะทำให้ธนาคารมีเงินสดสำรองใหม่เพิ่มขึ้น 100 ล้านบาท ดังนั้นถ้าก่อนขายพันธบัตร ธนาคารถือเงินสดสำรองในจำนวนที่เท่ากับที่กฎหมายกำหนดพอดี ดังนั้น การขายพันธบัตรจะทำให้ธนาคารมีเงินสดสำรองส่วนเกิน 100 ล้านบาท ซึ่งธุรกรรมต่างๆ

เมื่อธนาคารกลางซื้อหลักทรัพย์จำนวน 100 ล้านบาทจากธนาคาร การเป็นเจ้าของหลักทรัพย์จะเปลี่ยนจากธนาคารมาเป็นธนาคารกลาง เมื่อธนาคารชำระค่าหลักทรัพย์โดย การเพิ่มจำนวนเงินเข้าไป 100 ล้านบาทที่แสดงถึงรายการบัญชีของธนาคารที่อยู่ที่ธนาคารกลาง หรือรายการที่ เรียกว่า “เงินสดสำรองของธนาคาร” เป็นหนี้สินของธนาคารกลาง แต่เป็นสินทรัพย์ของธนาคาร เนื่องจากเงินฝากไม่ได้เพิ่มขึ้นเลย ดังนั้นเงินสดสำรองตามกฎหมาย จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากการทำธุรกรรมครั้งนี้ แต่เพราะว่าเงินสดสำรองที่มีอยู่จริงเพิ่มขึ้น 100 ล้านบาท จึง เป็นผลให้มีเงินสดสำรองส่วนเกินเพิ่มขึ้น 100 ล้านบาท ซึ่งเงินสดสำรองส่วนเกินนี้

จะเป็นตัวจุดชนวน ตามที่เราเคยเรียนในบทที่ผ่านมาแล้วว่า ทำให้ปริมาณเงินในระบบธนาคารขยายตัวแบบทวีคูณ เป็นจำนวนอีก หลายเท่าตัว

คำถามต่อไปคือ ธนาคารกลางเอาเงินที่จ่ายให้กับธนาคารเพื่อให้ได้หลักทรัพย์มานั้น มาจากไหน ธนาคารกลางอาจจ่ายเป็นเงินสด แต่โดยปกติมักไม่ทำเช่นนั้น ธนาคารจะใช้วิธีสร้างเงินออกมาจากอากาศ คือ เพียงตีพิมพ์ข้อความและจำนวนเงินลงบนแบงก์พิมพ์ของคอมพิวเตอร์เท่านั้น นั่นคือ ในวิธีการจ่ายเงิน ธนาคารกลาง เพียงแต่เพิ่มจำนวนเงินที่จะต้องจ่ายลงไปในบัญชีเงินสดสำรองของธนาคารที่มีอยู่ที่ธนาคารกลางเท่า นั้นเอง ตัวเลข/จำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีดังกล่าว ถือว่าเป็นเงินสดสำรองของธนาคาร เหมือนกับเงินสดที่เก็บไว้ในตู้นิรภัยของธนาคารเช่นกัน

ถึงแม้ว่าขบวนการปรับตัวเลข / รายการทางบัญชีที่ธนาคารกลาง เป็นสิ่งที่กล่าวกันโดยทั่วไปว่าเป็น การพิมพ์เงิน (printing money) แต่ในทางกายภาพแล้ว ธนาคารกลางไม่ได้พิมพ์ธนบัตรออกมาจริงๆ เลย ธนาคารกลางเพียงแต่แลกเปลี่ยนสถานะว่า ฉันเป็นหนี้คุณ (IOUs) กับหลักทรัพย์เท่านั้น แต่การกระทำของธนาคารจะไม่เหมือนสถานะฉันเป็นหนี้คุณโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะว่าการกระทำของธนาคารกลาง จะเป็นการเพิ่ม เงินสดสำรองตามกฎหมาย ซึ่งสามารถจะทำให้ปริมาณเงินขยายตัว เป็นจำนวนทวีคูณได้ เช่นเดียวกับการมีเงิน สดเพิ่มขึ้น ตามความจริงนั้นธนาคาร ไม่ใช่ธนาคารกลาง ที่เป็นผู้เพิ่มปริมาณเงิน แต่การกระทำของธนาคาร กลางทำให้ธนาคารสามารถที่จะปล่อยเงินกู้ได้มากขึ้น ซึ่งจะเชื่อทำให้เกิดการขยายตัวต่อเนื่องไปเรื่อยๆ

เมื่อเงินสดสำรองส่วนเกินถูกสร้างขึ้นมาก ขบวนการขยายตัวเป็นทวีคูณของปริมาณเงินในระบบธนาคารก็จะดำเนินไปตามปกติ ธนาคารกลางสามารถจะกะประมาณ ปริมาณเงินที่จะเพิ่มขึ้นทั้งหมดจากการกระทำของธนาคารกลางเองได้ไม่ยาก ดังที่เราเรียนในบทที่ผ่านมาแล้วว่าแต่ละบาทของเงินสดสำรองส่วนเกินสามารถจะสร้างเงินสดกระแสรายวันได้เป็นจำนวน $1/m$ บาท ซึ่ง m คือ อัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย ดังนั้น ตามตัวอย่างของเรา กำหนดให้ $m = 0.20$ เพราะฉะนั้น การเพิ่มขึ้นของเงินสดสำรองจำนวน 100 ล้านบาท จะ ทำให้มีปริมาณเงินเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวน 500 ล้านบาท

แต่การกะประมาณปริมาณเงินที่จะขยายตัวเท่าไรจริงๆ นั้นไม่ใช่สิ่งที่เราจะสามารถกะประมาณได้อย่างถูกต้องแน่นอน ดัง ที่เราทราบจากบทที่ผ่านมาแล้วว่า สูตรตัวคูณเงินฝากอย่างง่ายนั้น จะเป็นจริงได้นั้น ขึ้นอยู่กับข้อสมมติหลายๆประการ เช่น ประชาชนไม่ได้ต้องการจะถือเงินสดเพิ่มขึ้นอีก และธนาคารไม่ต้องการจะมีเงินสดสำรองส่วนเกิน ในทางปฏิบัติบางครั้งข้อสมมติเหล่านี้ไม่เป็นจริง ดังนั้นในการกะประมาณผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำธนาคารกลางจะต้องกะประมาณด้วยเช่นกันว่า ประชาชนจะถือเงินสดในมือเพิ่มขึ้นอีกเท่าไร และธนาคารจะเก็บเงินสดสำรองส่วนเกินเป็นจำนวนเท่าไร ซึ่งการกะประมาณสิ่งทั้งสองนี้ จะกะประมาณให้ถูกต้องจริงๆเป็นเรื่องที่ยากมาก

ขั้นตอนการดำเนินการที่จะต้องปฏิบัติเมื่อคณะกรรมการนโยบายการเงิน ต้องการที่จะลดปริมาณเงิน ก็จะทำในทางตรงกันข้ามกับที่กล่าวถึงแล้วข้างบน (ซึ่งเป็นกรณีที่ต้องการเพิ่มปริมาณเงิน) กล่าวสั้นๆ คือ ธนาคารกลาง จะขายหลักทรัพย์รัฐบาลในตลาดซื้อคืนพันธบัตร การกระทำนี้จะทำให้เงินสดสำรองของธนาคารลดลง เพราะว่า ธนาคารจะจ่ายค่าหลักทรัพย์ โดยในการลดจำนวนเงินฝากในบัญชีของธนาคารที่ธนาคารกลางลง ปริมาณเงิน ในระบบการธนาคารก็จะลดลงเป็นจำนวนทวีคูณ หลักการต่างๆ เป็นเหมือนกับ ขบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกรณี ของการเพิ่มปริมาณเงิน รวมถึงความไม่แน่นอนต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย

2.2 การให้กู้ยืมแก่ธนาคาร

วิธีที่สำคัญวิธีหนึ่งที่จะแก้ปัญหาเรื่องปริมาณเงินหดหายในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ หรือการป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤตทางการเงิน คือ การให้ธนาคารกลาง เป็นแหล่งกู้ยืมแหล่งสุดท้าย (lender of last resort) กล่าวคือ เมื่อมีการ คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจในอนาคตไม่สู้จะดี ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ จะรื้อที่ที่จะปล่อยเงินกู้ใหม่ หรือเมื่อธนาคาร พาณิชย์เกิดมีปัญหา เงินสดสำรองจะไม่เพียงพอ ธนาคารกลางก็จะเข้าไปแทรกแซง โดยการปล่อยเงินกู้ให้แก่ธนาคาร ซึ่งจะเป็นการชักนำให้ธนาคารปล่อยเงินกู้ให้แก่ลูกค้าอีกทอดหนึ่งได้ ในประเทศไทย การเข้าไป แทรกแซงลักษณะนี้ครั้งสุดท้ายเกิดเมื่อปี 2540 เมื่อเกิดวิกฤตทางการเงินขึ้นในประเทศในอเมริกาเองในยุค หลังๆที่ธนาคารกลางต้องเข้าไปแทรกแซง ด้วยเงินจำนวนมากอย่างกว้างขวาง เกิดขึ้นในปี 2530 เมื่อตลาด หลักทรัพย์ล้ม (ราคาตกมาก) ได้สร้างความตกใจแก่ตลาดการเงินทั่วโลก การให้กู้เงินของธนาคารกลางแก่ ธนาคารพาณิชย์ ทำให้สามารถหลีกเลี่ยงความอลหม่านทางการเงินได้

เมื่อธนาคารกลางให้สิทธิพิเศษแก่ธนาคารพาณิชย์ ที่มีเงินสดสำรองไม่เพียงพอกู้เงินได้ ธนาคาร พาณิชย์ จะได้สินเชื่อเป็นเงินที่ใส่เข้าไปในบัญชีเงินฝากของธนาคารที่ธนาคารกลาง (ดูเส้นล่างในตารางที่ 9-2) การฝาก ในลักษณะนี้ ธนาคารจะไม่ต้องการเงินสดสำรองตามกฎหมายเพิ่มขึ้น แต่จะทำให้เงินสดสำรองของธนาคารที่ธนาคารกลางเพิ่มขึ้น และจะทำให้เกิดมีเงินสดสำรองส่วนเกินเกิดขึ้นเช่นกัน ตามตัวอย่างคือ 50 ล้าน บาท เงินสดสำรองส่วนเกินนี้ จะทำให้เกิดการขยายตัวของปริมาณเงิน หรือผลอีกทางหนึ่งที่น่าจะเกิดขึ้นคือ สภาพ การมีเงินสดสำรองที่มีอยู่ไม่เพียงพอในขณะนั้นจะหมดไป ซึ่งจะป้องกันไม่ให้เกิดการลดลงของปริมาณเงิน อย่างทวีคูณในระบบธนาคาร ในทั้ง สองกรณี การให้กู้เงินของธนาคารกลาง จะเป็นการช่วยแก้ไข หรือผ่อน คลาย ปัญหาการเงินที่เกิดขึ้น

โดยหลักการแล้ว เจ้าหน้าที่ของธนาคารกลาง สามารถกำหนด/ปรับเปลี่ยน จำนวนเงินที่ธนาคารจะ กู้ยืมได้โดยการกำหนด อัตราดอกเบี้ยที่คิดกับเงินที่ให้กู้แก่ธนาคารในอเมริกา ด้วยลักษณะของกิจกรรมต่างๆ ที่ เกิดในอดีต อัตราดอกเบี้ยนี้ จึงถูกเรียกว่า discount rate (อัตราซื้อลด) ส่วนในประเทศอื่นๆ นั้นถูกเรียกว่า เป็น bank rate แต่ในประเทศไทยนั้น เรียกว่า อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่าเป็น bank rate เช่นกัน) ทั้งนี้ ถ้าธนาคารกลางต้องการจะให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินสดสำรองมากขึ้น ธนาคารก็จะลดอัตรา

ดอกเบี้ยลง ซึ่งจะเป็นการจูงใจให้ธนาคารกู้ยืมมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม ธนาคารอาจลดเงินสดสำรองได้โดยการเพิ่มอัตรา ดอกเบี้ย ซึ่งจะชักนำให้ธนาคารลดการกู้ยืมลง

ในประเทศไทยอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารกลางเรียกเก็บจากสถาบันการเงินที่ให้กู้ยืม ในวงเงินที่กำหนดจากฐานเงินฝากของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง โดยการให้กู้ยืมนี้ ถือว่าเป็นแหล่งกู้ยืม แหล่งสุดท้าย เมื่อมีความจำเป็น ภายในระยะเวลาสั้นๆ อย่างมากไม่เกิน 7 วัน ทั้งนี้เพื่อรองรับความผันผวนของ ความต้องการใช้เงินในตลาดเงินเป็นสำคัญ หรือจากการเบิกถอนเงินฝากของประชาชนในภาวะผิดปกติ โดยจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับระบบการชำระเงินเป็นต้น หลักประกันที่ใช้ในการกู้ยืมเงินนี้ส่วนมากจะเป็นหลักทรัพย์ รัฐบาล อย่างไรก็ตาม การปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานแต่ละครั้ง มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินนโยบายการเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศ ยกเลิกอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานไป เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2544 และให้ใช้อัตราดอกเบี้ยหน้าต่างสภาพคล่องสั้น วัน หรือ End-of-day Liquidity Rate แทน โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 เป็นต้นไป

อนึ่ง อัตราดอกเบี้ยหน้าต่างสภาพคล่องสั้นวันนี้ เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย (อัตราดอกเบี้ยตลาดซื้อคืน 14 วัน) บวก ส่วนต่างร้อยละ 1.5 (Margin) เมื่อธนาคารกลางเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ธนาคารกลางไม่สามารถจะรู้ได้เลยว่าธนาคารพาณิชย์จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างไร บางครั้งธนาคารอาจตอบสนองอย่างเข้มแข็งต่อการลดอัตราดอกเบี้ย มีการกู้ยืมเป็นจำนวนมากจากธนาคารกลาง และปล่อยเงินให้กู้แก่ลูกค้าเป็นจำนวนมากเช่นกัน แต่บางครั้งธนาคารก็ไม่สนใจต่อการลด หรือเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ดังนั้น การเชื่อมโยงกันระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ของธนาคารกลาง กับปริมาณเงินจึงเป็นไปอย่างหลวมๆ

ธนาคารกลางในบางประเทศ ได้ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ในเชิงรุก โดยใช้เป็นเครื่องมือหลักของ นโยบายการเงิน แต่ในอเมริกา ธนาคารกลางไม่ค่อยได้ใช้บ่อยนัก และให้กู้เป็นจำนวนเล็กน้อย แต่ใช้ซื้อ/ขายหลักทรัพย์ในตลาดซื้อคืน เป็นเครื่องมือหลักของนโยบายการเงิน

การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินสำรองตามกฎหมาย

เครื่องมือประเภทสุดท้ายที่ธนาคารกลางสามารถจะนำมาใช้เพื่อควบคุมปริมาณเงินได้ คือ การเปลี่ยนแปลง อัตราเงินสำรองขั้นต่ำตามกฎหมาย เพื่อจะดูว่าเครื่องมือนี้ทำงานอย่างไร ให้ลองนึกภาพว่าในปัจจุบัน ธนาคารถือเงินสำรองเท่ากับอัตราที่กฎหมายกำหนดพอดี และเงินสำรองส่วนเกินไม่มี

ถ้าธนาคารกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มปริมาณเงิน ธนาคารกลางอาจทำได้โดยลดอัตราเงินสำรองตามกฎหมายลง ซึ่งจะทำให้เงินสำรองที่แต่เดิมเป็นเงินสำรองตามกฎหมาย

ทั้งหมด บางส่วนจะกลายเป็นเงินสดสำรองส่วนเกิน ถึงแม้ว่า จะไม่มีการสร้างเงินใหม่ๆ ขึ้นมาจากการกระทำนี้ แต่ดังที่เราเรียนรู้จากบทก่อนแล้วว่า มันจะเป็นเริ่มขับเคลื่อนที่จะทำให้เกิดการขยายตัวอย่างทวีคูณของ ปริมาณ เงินในระบบการธนาคารขึ้น ในทำนองเดียวกัน การเพิ่มอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย จะทำให้เกิด มีการหด ตัวอย่างทวีคูณของปริมาณเงินในระบบการธนาคารเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ตามความเป็นจริงใน ปัจจุบัน ธนาคาร กลางไม่ค่อยได้ใช้การเปลี่ยนอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ ควบคุมปริมาณเงิน ในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ห่อปุทาน อุปสงค์ของตลาดเงิน

ในส่วนข้างบนเป็นการอธิบายวิธีการ 3 วิธี ที่คณะกรรมการนโยบายการเงิน ใช้ในการควบคุมปริมาณ เงิน และข้อจำกัดของแต่ละวิธี วิธีทั้งสามได้แก่ การซื้อ/ ขายหลักทรัพย์ในตลาดซื้อคืนพันธบัตร การให้กู้ยืมแก่ ธนาคาร และ การเปลี่ยนแปลงอัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม มีอยู่อีกหนึ่งจุดที่ควรจะต้อง กล่าว นั้น เพิ่มเติม กล่าวคือ เราได้ทราบมาแล้วว่า การควบคุมปริมาณเงินของธนาคารกลางนั้น ทำได้ไม่สมบูรณ์ เพราะว่า ธนาคารสามารถเปลี่ยนแปลงการถือเงินสดสำรองส่วนเกินได้ เพราะว่าการถือเงินในรูปแบบนี้ จะไม่ได้รับ ดอกเบี้ย ดังนั้น ธนาคารจะถือเงินเงินสดสำรองไว้เป็นจำนวนมากก็ต่อเมื่อ ธนาคารมีความรู้สึกว่า เงินนั้นไม่ สามารถจะทำ ให้ได้กำไรอย่างเพียงพอ หรือไม่คุ้มกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเหตุการณ์นี้จะเกิดขึ้นเมื่อ สถานการณ์ทาง เศรษฐกิจไม่ดี และการปล่อยเงินกู้ให้กับลูกค้า จะมีความเสี่ยงมากกว่าปกติ หรือถ้าอัตรา ดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ มาก ในทางตรงกันข้าม ธนาคารจะทำงานอย่างหนัก เพื่อจะพยายามเก็บเงินสดสำรอง ให้เท่ากับจำนวนขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดเท่าที่จะทำได้ เมื่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจดี การให้เงินกู้กับลูกค้า ปลอดภัย และเมื่ออัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับสูง

อุปสงค์ของเงิน

การที่เราจะสามารถพยากรณ์ว่า สินค้าชนิดหนึ่ง สมมติว่าเป็นข้าวหอมมะลิ จะมีขายเป็นจำนวนเท่าใด และ ณ ที่ระดับราคาเท่าใด เราจำเป็นต้องรู้เรื่องเกี่ยวกับอุปทานและอุปสงค์ข้าวหอมมะลิเสียก่อน ในเรื่อง ของเงินก็ เช่นเดียวกัน ถ้าเราต้องการจะทราบถึงปริมาณเงินที่มีอยู่จริง และระดับอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ใน ขณะนั้น เรามีความจำเป็นจะต้องรู้เรื่องของอุปสงค์ของเงินเช่นกัน

คำนิยามของเงิน (money) ที่เคยกล่าวถึงแล้วในบทที่ 8 ระบุว่าเหตุผลที่สำคัญที่สุดที่จะอธิบายว่า ทำไม คนจึงถือเงินสดไว้ คือ การต้องการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ทั้งนี้เพื่อจะทำให้การซื้อและการ ขาย สินค้าและบริการเป็นไปอย่างสะดวกสบาย ปริมาณเงินที่ต้องการใช้เป็นสื่อกลางจะมากขึ้น ถ้าปริมาณธุรกิจ เพิ่มจากระดับบุคคลเป็นระดับประเทศ คือมีจำนวนสินค้าและบริการที่มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายกันมากขึ้น หรือถ้าการซื้อขายแต่ละครั้ง ซื้อขายกันในระดับราคาที่สูงขึ้น เนื่องจากมีการพิจารณาแล้วเห็นว่า ผลิตภัณฑ์

มวลรวม ประชาชาติที่เป็นตัวเงิน (nominal GDP) หรือ ณ ราคาประจำปี เป็นเครื่องมือที่ใช้วัด มูลค่าสินค้าและบริการที่เป็นจำนวนเงินที่มีการซื้อขายกันในประเทศที่ดีที่สุด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าจะเป็นที่ปลอดภัยที่เราจะตั้งสมมติฐานว่า อุปสงค์ของเงินจะสูงขึ้น เมื่อ GDP ณ ราคาประจำปี (nominal GDP) สูงขึ้นและตามความเป็นจริงแล้ว มีข้อมูลสถิติในอดีตเป็นจำนวนมากที่สนับสนุนสมมติฐานนี้

แต่ GDP ณ ราคาประจำปี ก็ไม่ใช่ตัวแปรเพียงตัวเดียวที่มีผลต่ออุปสงค์ของเงิน อัตราดอกเบี้ยก็เป็นปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ของเงินเช่นกัน ประการแรกเราอาจรู้สึกแปลกใจว่าเงินที่สามารถถืออยู่ได้ในหลายๆ รูปแบบนั้น มีเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รับดอกเบี้ย หรือถ้าได้ก็เป็นอัตราดอกเบี้ยที่คงที่ ดังนั้นเหตุใดอัตราดอกเบี้ย จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดอุปสงค์ของเงิน เหตุผลก็คือ เงินเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งในหลายๆ รูปแบบที่บุคคล ต่างๆ ใช้เป็นเครื่องรักษามูลค่า แต่คนที่ถือเงินก็จะเสียโอกาสที่จะถือสินทรัพย์ประเภทอื่นๆ เช่น พันธบัตรรัฐบาล ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งความสะดวกสบายที่เกิดขึ้นจากการถือเงิน ในการกระทำได้กล่าว ผู้ที่ถือเงินก็จะสละ/ทิ้ง โอกาสที่จะได้รับดอกเบี้ยที่เขาจะได้รับหาก เก็บรักษามูลค่าไว้ในรูปของสินทรัพย์อื่นๆ

ที่กล่าวถึงข้างบนนี้เป็นอีกตัวอย่างของแนวคิดในเรื่อง ค่าเสียโอกาส (opportunity cost) ถ้าดูอย่างผิวเผินแล้วดูเหมือนว่า การถือเงินสดไว้จะไม่มีต้นทุนอะไร แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับทางเลือกที่ดีที่สุดในอันดับต่อไป แล้วจะเห็นได้ว่า การถือเงินสดแล้วไม่มีต้นทุนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จริง ตัวอย่างเช่น ถ้าบอกว่าทางเลือกที่ดีที่สุดในอันดับต่อไปของเงินจำนวน 100 บาท คือ การนำเงินนั้นไปซื้อพันธบัตรรัฐบาล ซึ่งให้ดอกเบี้ยร้อยละ 7 ต่อปี ดังนั้นค่าเสียโอกาสของการถือเงินสดจำนวนนั้น จะเท่ากับ 7 บาทต่อปี (ร้อยละ 7 ต่อปีของเงิน 100 บาท)

ดังนั้น การถือเงินควรจะลด/ต่ำลง เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น คำตอบก็คือ ถึงแม้ว่าประชาชนจะถือเงินเพื่อความสะดวกในการจับจ่ายซื้อสินค้าและบริการ แต่ผลประโยชน์ที่ได้รับนั้น มีต้นทุนอยู่ด้วย ไม่ใช่ได้มาฟรีๆ ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ถือเงินจำต้องสละดอกเบี้ยที่เขาสามารถจะได้รับ ถ้าใช้เงินจำนวนนั้นไปลงทุน สมมติว่าในพันธบัตรรัฐบาล ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติที่จะสมมติว่าอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น จะชักนำให้ครัวเรือนและธุรกิจถือเงินน้อยลง หรืออีกนัยหนึ่ง ความต้องการถือเงินควรจะลดลง เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น และ เช่นเคยการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบก็ยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าว

2.3 นโยบายการเงินและการใช้จ่ายทั้งหมด

ผลของอัตราดอกเบี้ยที่มีต่อค่าใช้จ่ายรวม ทำให้เรามีโลกที่จะใช้นโยบายการเงินเพื่อจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจสหภาค เราทราบจากการวิเคราะห์เรื่องตลาดเงินแล้วว่านโยบายการเงินสามารถมีผลต่ออัตราดอกเบี้ยได้อย่างมาก เพราะฉะนั้นเราควรได้พิจารณาดูว่านโยบายการเงินทำงานอย่างไร

สมมติว่า ธนาคารกลางได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เศรษฐกิจในปัจจุบันเผชิญกับปัญหาการว่างงาน และ เกิดช่องว่างเศรษฐกิจตกต่ำ จึงได้ตัดสินใจเพิ่มอุปทานของเงิน (ปริมาณเงิน) ตามปกติธนาคารกลางสามารถดำเนินการได้โดยซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลในตลาดซื้อคืนพันธบัตร แต่การใช้จ่ายเครื่องมือชนิดใดชนิดหนึ่ง เพื่อเพิ่มปริมาณเงินของธนาคารกลางนั้น ไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญในขณะนี้ สิ่งที่สำคัญคือ เส้นอุปทานของเงินจะขยับออก

การใช้จ่ายและการลงทุน (I) จะเพิ่มขึ้นตอบสนองกับอัตรา ดอกเบี้ยที่ลดลง แต่ดังที่เราเคยกล่าวถึงแล้ว การเพิ่มขึ้นของการลงทุนโดยอัตโนมัติ จะเป็นการจุดชนวนของลูกโซ่ตัวคูณของการเพิ่มขึ้นของผลผลิต และการจ้างงาน ดังนั้นในที่สุดแล้ว เราสามารถจะเชื่อมโยง ได้ทั้งหมด/อย่างสมบูรณ์ จากอุปทานของเงินไปจนถึงระดับของอุปสงค์รวม

ขบวนการที่ทำงานในทิศทางตรงกันข้ามได้ตีเท่ากัน เมื่อลดอุปทานของเงินลง ธนาคารกลางก็จะสามารถบังคับให้อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นได้ ซึ่งเป็นสาเหตุให้การลงทุนลดลง และดึงให้อุปสงค์รวมลดลงผ่านทาง กลไกของตัวคูณ ขบวนการตามขั้นตอนต่างๆที่กล่าวมานี้ เป็นการอธิบายว่านโยบายการเงินทำงานอย่างไร ในแบบจำลองของเคนส์ (the Keynesian model)

ในห่วงโซ่ที่เกิดต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผลกันนี้ ห่วงโซ่ที่ 1 แสดงถึงว่า การกระทำของธนาคารกลางจะมีผลต่อปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ย ห่วงโซ่ที่ 2 แสดงถึงผลของอัตราดอกเบี้ยที่มีต่อการลงทุน ห่วงโซ่ที่ 3 แสดงว่า การลงทุนนั้นเป็นส่วนประกอบหนึ่งของรายจ่ายรวม ห่วงโซ่ ที่ 4 คือ ตัวคูณ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโดยอัตโนมัติของการลงทุนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์รวม เพราะฉะนั้นเราคาดหวังว่า เรารู้อะไรบ้างในแต่ละห่วงโซ่ของขบวนการทั้งหมด เราจะลองเติมตัวเลขลงไป เพื่อจะเห็นได้ชัดเจนขึ้น ในขบวนการนี้เราจะเห็นได้ว่า นักเศรษฐศาสตร์จะต้องศึกษาเรื่องใดบ้าง ถ้าพวกเขาต้องการจะกะประมาณผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายการเงิน

ห่วงโซ่ที่ 1 คือ เนื้อหาใจความของบทนี้ ซึ่งเราเพียงแสดงแนวคิด แสดงว่า ปริมาณเงิน เพิ่มขึ้นจาก 830 พันล้านบาท เป็น 880 พันล้านบาท ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยลดลงจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 3 ดังนั้น สิ่งแรกที่นักเศรษฐศาสตร์จะต้องรู้ก็คือ อัตราดอกเบี้ยอ่อนไหว หรือจะเปลี่ยนแปลงมากน้อยแค่ไหน ต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน

ห่วงโซ่ที่ 2 เป็นการแปลผลจากการลดลงของอัตราดอกเบี้ย เป็นการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายลงทุน ในตัวอย่างนี้เราสมมติว่า I เพิ่มขึ้น 200 พันล้านบาท เพื่อจะกะประมาณผลที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ นักเศรษฐศาสตร์ จะต้องศึกษาความอ่อนไหวของการลงทุนต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่กล่าวถึงแล้วในข้างต้น

ห่วงโซ่ที่ 3 บอกให้เราเนาเอาการเพิ่มขึ้นของ I จำนวน 200 พันล้านบาทนี้ไปแทนค่าใน $C+I+G+(X-M)$ ทำให้เกิดการขยับโดยอัตโนมัติของเส้น $C+I+G+(X-M)$ ในกราฟเส้น 45 องศา มีการเปลี่ยนแปลงนี้ เส้นการใช้จ่ายรวมสูงขึ้นจากเส้น $C+I_0+G+(X-M)$ เป็นเส้น $C+I_1+G+(X-M)$

ขั้นตอนสุดท้าย ห่วงโซ่ที่ 4 เป็นการใช้การ วิเคราะห์ตัวคูณ เพื่อดูว่าเส้นการใช้จ่ายรวมจะขยับ ขึ้นใน แนวตั้งมากน้อยเท่าใด ทั้งนี้เพื่อจะพยากรณ์ การเพิ่มขึ้นของ GDP ที่แท้จริงทางด้านอุปสงค์ได้ ใน ตัวอย่าง ต้นๆ ของเราได้ใช้ค่าตัวคูณที่มีค่าเท่ากับ 2.5 ดังนั้นเมื่อคูณ 200 พันล้านบาทด้วย 2.5 เราก็ ได้ผลขั้นสุดท้ายที่ จะมีต่ออุปสงค์รวมได้ คือ จะเพิ่มขึ้นเท่ากับ 500 พันล้านบาท การเปลี่ยนแปลงนี้ ได้แสดงในรูปที่ 9-8 จุดดุลย ภาพจะเปลี่ยนจากจุด E_0 (ซึ่ง GDP เท่ากับ 6,400 พันล้านบาท) เป็น E_1 (ซึ่ง GDP เท่ากับ 6,900 พันล้านบาท) ซึ่งแน่นอนว่าในทางปฏิบัตินักเศรษฐศาสตร์จำเป็นต้องศึกษาเพื่อหาค่าตัวคูณออกมา

เงินและระดับราคาในแบบจำลองของเคนส์

การวิเคราะห์ของเราเมื่อมาถึงจุดนี้แล้วยังมี คำถามที่สำคัญอีกเพียงหนึ่งคำถามที่ยังไม่มีคำตอบ ซึ่ง คำถามก็คือ จะมีอะไรเกิดขึ้นกับระดับราคา ในการตอบคำถามนี้ เราต้องนึกย้อนหลังนิดหนึ่งว่า ทั้งอุปสงค์รวม และอุปทานรวมเป็นสิ่งที่ร่วมกันกำหนดราคาและผลผลิต ในการวิเคราะห์เรื่องนโยบายการเงินของเรามาจนถึง ขณะนี้ได้แสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นของอุปทานของเงิน/ ปริมาณเงิน จะทำให้การใช้จ่ายขยายรวมขยายตัว หรือจะ เพิ่มจำนวนอุปสงค์รวม ณ ระดับราคาที่กำหนดอย่างไร แต่การที่เราจะเรียนว่า จะมีอะไรเกิดขึ้นกับ ระดับราคา และผลผลิตที่แท้จริง เราจำเป็นต้องนำเอาอุปทานรวมเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย

เมื่อนโยบายการคลังเปลี่ยนไปแล้วจะขยับเส้นอุปสงค์รวมอย่างไร เราจะสังเกตได้ว่า การเพิ่มขึ้นของการ ใช้จ่ายรวมโดยปกติ มักจะชักนำให้กิจการ/ ธุรกิจ เพิ่มผลผลิตบ้าง และเพิ่มราคาบ้าง ซึ่งสิ่งนี้เป็นผลที่แสดง ออกมาโดยเส้นอุปทานรวม การตอบสนองของราคา และผลผลิตที่แท้จริงจะมากหรือ น้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับ ความลาดชันของเส้นอุปทาน

การวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าว สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ได้ดีเช่นกัน ในกรณีที่ต้องการดูผลของ นโยบายการเงิน ดังนั้น ไม่ว่าจะการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์รวมจะเกิดจากปัจจัย/ ตัวแปรตัวใด

การวิเคราะห์ถึงผลของปริมาณเงินที่มีต่อระดับราคา ทำให้เราอยู่ในฐานะที่ดีกว่าเดิมที่จะทำความเข้าใจ ว่า ทำไมราคาที่สูงขึ้นจึงลดจำนวนอุปสงค์รวม นั่นคือจะทำให้เข้าใจว่า เหตุใดเส้นอุปสงค์รวมจึงมีความลาดชัน เป็นลบ ในบทอื่นๆ ก่อนหน้านี้ เราได้อธิบายสภาพการณ์นี้ในสองทางคือ ทางแรก เราได้สังเกตเห็นว่า การ สูงขึ้นของ ราคาจะทำให้กำลังซื้อของสินทรัพย์บางชนิดที่ผู้บริโภคถือไว้ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินและ พันธบัตรรัฐบาล ซึ่งกำลังซื้อที่ลดลงจะมีผลให้ค่าใช้จ่ายในการบริโภคลดลง ทางที่สองเราได้พบว่า การที่ระดับ ราคาภายในประเทศสูงขึ้น จะทำให้การส่งออกลดลง แต่ในขณะเดียวกันจะเป็นการกระตุ้นให้มีการนำเข้ามาก

ขึ้น ไม่มีอะไรผิดกับการวิเคราะห์ข้างต้นนี้ เพียงแต่ว่ามันยังไม่สมบูรณ์ ราคาที่สูงขึ้นมีผลที่สำคัญต่ออุปสงค์รวม อีกประการหนึ่ง ผ่านทางช่องทางที่เราสามารถเข้าใจได้ในขณะนี้คือผู้บริโภคหรือประชาชนโดยทั่วไป มีความต้องการเงินในเบื้องต้นคือ ต้องการถือไว้ใช้ในการใช้จ่ายใช้สอย และดั่งที่เราทราบแล้วในตอนต้น การเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินโดยเฉลี่ยของการใช้จ่ายแต่ละครั้ง ซึ่งก็คือการเพิ่มขึ้นของระดับราคาจะเพิ่มจำนวนอุปสงค์ของเงิน (จำนวนความต้องการเงิน) โดยการผลัก GDP ณ ราคาประจำปีให้สูงขึ้น ซึ่งหมายความว่า เมื่อมีการใช้นโยบายแบบขยายตัวจะแบบไหนก็ตาม แล้วทำให้ระดับ ราคาสูงขึ้น จำนวนเงินที่ต้องการ ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดจะสูงขึ้น แต่ถ้าอุปทานของเงิน หรือปริมาณเงินไม่สูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของจำนวนอุปสงค์ของเงิน ณ ระดับอัตรา ดอกเบี้ยที่กำหนดจะบีบบังคับให้ต้นทุนของเงินที่กู้ยืม ซึ่งได้แก่อัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้น และดั่งที่เราทราบแล้วว่า การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยจะลดการลงทุนลง และดั่งนั้นอุปสงค์รวมจะลดลง สิ่งนี้เป็นเหตุผลหลักที่อธิบายว่า เหตุใดเส้นอุปสงค์รวมของเศรษฐกิจจึงมีความลาดชันเป็นลบ นั่นคือ จำนวนอุปสงค์รวมจะลดลงเมื่อราคาสูงขึ้น โดยสรุปแล้ว

3. บทสรุป

ธนาคารกลาง ทำงานเป็นอิสระจากหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐบาล อย่างไรก็ตามยังมีการโต้เถียงกันว่า การเป็นอิสระดีหรือไม่ ธนาคารกลางมีเครื่องมือที่สำคัญ 3 ประการที่ใช้ในการควบคุมปริมาณเงิน / อุปทานของเงิน ซึ่งได้แก่ การซื้อ/ขายหลักทรัพย์ ในตลาดซื้อคืนพันธบัตร การกำหนดอัตราเงินเสดสำรองตามกฎหมาย และ นโยบายการให้กู้ยืมแก่ธนาคารพาณิชย์ แต่ที่ใช้บ่อยๆ คือ การซื้อ/ขายหลักทรัพย์ในตลาดซื้อคืน พันธบัตร

ธนาคารกลางเพิ่มปริมาณเงินโดย การซื้อหลักทรัพย์ในตลาดซื้อคืนพันธบัตร เมื่อธนาคารจ่ายเงินให้แก่ธนาคารพาณิชย์ในการซื้อดังกล่าว จะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินเสดสำรองใหม่เพิ่มขึ้น และจะเป็น การชักนำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามการขายหลักทรัพย์ในตลาดซื้อคืนพันธบัตรจะเป็น การดึงเงินเสดสำรองออกจากธนาคารพาณิชย์ต่างๆ และชักนำให้ปริมาณเงินลดลง เมื่อธนาคารกลางซื้อพันธบัตร ราคาพันธบัตรจะสูงขึ้นและอัตราดอกเบี้ยลดลง ในทางตรงกันข้าม เมื่อ ธนาคารกลางขายพันธบัตร ราคาพันธบัตรจะลดลงและอัตราดอกเบี้ยจะสูงขึ้น ธนาคารกลางสามารถจะเพิ่มปริมาณเงินได้โดย การให้ธนาคารกู้เงินเพื่อเพิ่มเงินเสดสำรองของธนาคาร ซึ่งอาจทำได้โดยการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลง หรือ โดยการลดอัตราเงินเสดสำรองตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ไม่มีเครื่องมือใดๆ ที่ทำให้ธนาคารกลางควบคุมปริมาณเงิน / อุปทานของเงินในระยะสั้นได้อย่างสมบูรณ์ เพราะว่าธนาคารกลางไม่สามารถพยากรณ์ได้อย่างถูกต้องว่าขบวนการสร้างเงินฝาก หรือการทำลาย/ลด เงินฝากจะสิ้นสุดลงเมื่อใด การที่เส้นอุปทานของเงินมีความชันเป็นบวก แสดงว่า อุปทานของเงินจะมากขึ้น เมื่อ/ณ อัตราดอกเบี้ย ที่สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะว่า เมื่ออัตราดอกเบี้ย สูงขึ้น ธนาคารจะเห็นว่าการให้กู้มากขึ้น และการขยายตัวการรับฝากเงินมากขึ้น จะทำให้มีกำไรมากขึ้น นโยบายการเงินของธนาคารกลาง

สามารถจะขยับเส้นอุปทานของเงินได้ การที่เส้นอุปสงค์ของเงินมีความลาดชันเป็นลบ แสดงว่า ณ อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น อุปสงค์ของเงินจะ ลดลง ทั้งนี้เพราะว่า ดอกเบี้ย คือ ค่าเสียโอกาสของการถือเงิน เส้นอุปสงค์ของเงินจะขยับได้ เมื่อ ผลผลิตและระดับราคาเปลี่ยน นั่นคือ เมื่อ GDP ณ ราคาประจำปีเปลี่ยน ปริมาณเงินคงคลัง (M) และอัตราดอกเบี้ยคงคลัง (r) ถูกกำหนดโดย การตัดกันของเส้นอุปทาน ของเงินและเส้นอุปสงค์ของเงิน นโยบายของธนาคารกลาง สามารถขยับจุดคงคลังนี้ได้ กล่าวคือ การใช้นโยบายการเงินแบบขยายตัว จะทำให้ M สูงขึ้นและ r ลดลง ในขณะที่การใช้นโยบายการเงินแบบหดตัว จะลด M ลงและ r จะสูงขึ้น

การใช้จ่ายลงทุน (I) ซึ่งรวมทั้ง การลงทุน ของธุรกิจและการลงทุนซื้อบ้านพักอาศัยใหม่ อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ I จะลดลง เมื่อ r สูงขึ้น ความสัมพันธ์นี้เป็นสิ่งที่อธิบายว่า นโยบายการเงินทำงานอย่างไร ในแบบจำลองของเคนส์ เมื่ออุปทาน ของเงิน (M) สูงขึ้น จะทำให้ r ลดลง และการลดลงของอัตราดอกเบี้ย จะเป็นตัวกระตุ้นการใช้จ่าย ลงทุน และการลงทุนที่เพิ่มขึ้นนี้ จะทำงานผ่านทางตัวคุณ ทำให้อุปสงค์รวมเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม ระดับราคาจะสูงขึ้นเมื่อระดับผลผลิตสูงขึ้น ขนาดของเงินเพื่อที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของอุปทานของเงิน จะมากขึ้นขึ้นอยู่กับความลาดชันของเส้นอุปทานรวม นั่นคือ จะเกิดเงินเฟ้อมาก ถ้าเส้นอุปทานรวมชันมากและจะเกิดเงินเฟ้อน้อยถ้าเส้นอุปทานรวมค่อนข้างแบนราบ

เหตุผลหลักที่อธิบายว่า เหตุใดเส้นอุปสงค์รวมจึงมีความลาดชันเป็นลบ คือ เมื่อราคาสูงขึ้น จะทำให้ความต้องการถือเงินเพื่อใช้ในการใช้จ่ายใช้สอยมีมากขึ้น ณ ปริมาณอุปทานของเงินที่มีเท่าเดิม อุปสงค์ของเงินที่เพิ่มขึ้นจะดันให้อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น และจะเป็นผลให้การลงทุนลดลง

ธนาคารกลาง

ความหมายและความเป็นมาของธนาคารกลาง

ธนาคารกลาง (อังกฤษ: central bank, reserve bank หรือ monetary authority) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการทางการเงินของประเทศ ธนาคารเป็นสถาบันการเงินระดับสูงของประเทศที่มีอำนาจและหน้าที่ควบคุมและดูแลการเงินและเครดิต ให้มีความเหมาะสมต่อความจำเป็นทางเศรษฐกิจและความมีเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ ธนาคารกลางในประเทศส่วนใหญ่มีกำเนิดมาจากธนาคารพาณิชย์ ที่ได้ตั้งขึ้นและได้ช่วยเหลือรัฐบาลของตนทางด้านการเงินและอื่น ๆ

ธนาคารกลางเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งในระยะแรกธนาคารกลางยังมีไม่มาก แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดความยุ่งยากทางด้านการเงินและวิกฤตทางเศรษฐกิจของธนาคารกลางจึงได้รับการยอมรับมากขึ้นโดยธนาคารกลางได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและการเงินทำให้ประเทศต่าง ๆ จัดตั้งธนาคารของตนเองขึ้นในหลายประเทศ

ธนาคารกลางคือนหน่วยงานกลางที่ดูแลในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายการเงินของประเทศแต่ละประเทศหน้าที่ของธนาคารกลางจะเป็นเหมือนธนาคารของธนาคาร ที่คอยควบคุมธนาคารและสถาบันการเงินที่อยู่ในอำนาจการควบคุมของธนาคารกลางประเทศนั้นๆ

ดังนั้นธนาคารกลาง Central Bank จะไม่ทำธุรกรรมกับประชาชนโดยตรงแต่จะทำธุรกรรมกับธนาคารพาณิชย์สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การควบคุมเท่านั้น

หน้าที่ของธนาคารกลางของธนาคารกลางทุกประเทศจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักคือ

1. กำหนด นโยบายการเงินของประเทศ monetary policy เพื่อดูแลเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ

2. กำกับดูแลสถาบันการเงินที่อยู่ในประเทศเพื่อคุ้มครองประชาชน

หน้าที่ของธนาคารกลาง

ทุกประเทศจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนมาด้วยกันว่าในแต่ละหน้าที่ของธนาคารกลางดูแลเกี่ยวกับอะไรบ้าง

1. กำหนดนโยบายการเงินของประเทศ monetary policy มีเป้าหมายเพื่อดูแลเสถียรภาพการเงินของประเทศด้วยมาตรการต่างๆ เช่น การแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยน และการออกนโยบายการเงินอื่นๆ โดยหน้าที่ที่คุ้นเคยกันดีในส่วนของธนาคารคือ การควบคุมเพิ่ม/ลด/คงที่ดอกเบี้ยนโยบายที่เป็นดอกเบี้ยอ้างอิงของประเทศ

2. กำกับดูแลสถาบันการเงินที่อยู่ในประเทศ มีเป้าหมายในการคุ้มครองประชาชนจากสถาบันการเงินเป็นเหมือนตำรวจที่คอยคุมธนาคารกับสถาบันการเงิน เช่นการออกกฎต่างๆเกี่ยวกับธนาคารในประเทศไทย การควบคุมการให้กู้หรือแม้กระทั่งการจะสั่งปิดสถาบันการเงินธนาคารที่มีความผิดการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่พบได้บ่อยในธนาคารกลางคือการควบคุมเงินเอนไซเกี่ยวกับสินเชื่อต่างๆเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ไม่ปล่อยสินเชื่อมากเกินไปกว่านี้มากขึ้นไป และประชาชนไม่ก่อหนี้มากเกินไป

หน้าที่

1. ดำเนินนโยบายการเงิน
2. กำหนดอัตราดอกเบี้ย
3. ควบคุมปริมาณเงินของประเทศ
4. เป็นนายธนาคารของรัฐบาลและธนาคารของนายธนาคาร ("ผู้ให้กู้ยืมแหล่งสุดท้าย")
5. จัดการการเปลี่ยนต่างประเทศและปริมาณทองคำสำรองของประเทศ และทะเบียนหุ้นของรัฐบาล
6. กำกับและดูแลอุตสาหกรรมธนาคาร
7. ตั้งอัตราดอกเบี้ยอย่างเป็นทางการ ซึ่งใช้จัดการทั้งภาวะเงินเฟ้อและอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศ

และรับประกันว่าอัตรานี้มีผลผ่านกลไกนโยบายต่าง ๆ

ธนาคารกลางแห่งแรกของโลกคือ Riksbank of Sweden

ประวัติของธนาคารกลางแห่งแรก

Riksbank เริ่มดำเนินการในปี ค.ศ. 1668 ก่อนหน้านั้น สวีเดนใช้ชื่อStockholms Banco (หรือที่รู้จักในชื่อ Bank of Palmstruch) ซึ่งก่อตั้งโดยJohan Palmstruchในปี ค.ศ. 1656 แม้ว่าธนาคารจะเป็นของเอกชน แต่พระมหากษัตริย์เป็นผู้เลือกการจัดการ: ใน จดหมายถึง Palmstruch เขาอนุญาตให้ดำเนินการตามระเบียบที่ระบุไว้ แต่ Stockholms Banco ล่มสลายเนื่องจากการออกธนบัตรจำนวนมากเกินไปโดยไม่มีหลักประกันที่จำเป็น Palmstruch ที่ได้รับการพิจารณาความรับผิดชอบในการสูญเสียของธนาคารที่ได้รับการลงโทษประหาร แต่ต่อมาได้รับการผ่อนผัน เมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 1668 สิทธิพิเศษของ Palmstruch ในการดำเนินงานธนาคารถูกโอนไปยังธนาคาร Riksens Ständers ("Bank of the Estates of the Realm") และดำเนินกิจการภายใต้การอุปถัมภ์ของรัฐสภาในสมัยนั้น เนื่องจากความล้มเหลวของ Stockholm Banco ธนาคารแห่งใหม่จึงได้รับการจัดการภายใต้การควบคุมโดยตรงของRiksdag of the Estatesเพื่อป้องกันการแทรกแซงจากกษัตริย์ เมื่อมีการก่อตั้งRiksdagใหม่ในปี 2409 ได้มีการเปลี่ยนชื่อธนาคารเป็น Sveriges Riksbank

เมื่อได้เรียนรู้บทเรียนจากประสบการณ์ของ Stockholms Banco แล้ว ธนาคาร Riksbank ไม่ได้รับอนุญาตให้ออกธนบัตร อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 1701 ได้รับอนุญาตให้ออกสิ่งที่เรียกว่า"ใบลดหนี้" ในช่วงกลางศตวรรษที่ 18 ธนบัตรปลอมเริ่มปรากฏขึ้นซึ่งก่อให้เกิดปัญหาร้ายแรง เพื่อป้องกัน การปลอมแปลงมีการตัดสินใจว่าธนาคาร Riksbank ควรผลิต เป็นเจ้าของกระดาษสำหรับธนบัตรและโรงงานกระดาษTumba Bruk ก่อตั้งขึ้นในTumbaในเขตชานเมืองของสตอกโฮล์ม ไม่กี่ปีต่อมา มีการก่อตั้งธนาคารพาณิชย์แห่งแรกขึ้น และอนุญาตให้ออกธนบัตรได้ด้วย ธนบัตรเป็นตัวแทนของการเรียกร้องไปยังธนาคารโดยไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยและกลายเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญสำหรับธนาคาร อย่างไรก็ตาม การรักษาความปลอดภัยในรูปแบบของการฝากเงินที่ธนาคาร Riksbank จำเป็นต้องครอบคลุมมูลค่าของธนบัตรที่ออกทั้งหมด ธนบัตรกลางศตวรรษที่ 19 สำหรับ 32 Skillingar Banco (1843)

ในช่วงศตวรรษที่ 19 ธนาคาร Riksbank ยังคงรักษาตำแหน่งที่โดดเด่นในฐานะสถาบันสินเชื่อและผู้
ออกธนบัตร ธนาคารยังจัดการธุรกรรมการค้าของประเทศตลอดจนให้สินเชื่อแก่ประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง
สำนักงานสาขาแห่งแรกเปิดในปี พ.ศ. 2367 ต่อมาตามด้วยสาขาย่อยที่เปิดขึ้นในแต่ละมณฑล (lään) กิจกรรม
การดำเนินงานในปัจจุบันในฐานะธนาคารกลางแตกต่างจากกิจกรรมในช่วงศตวรรษที่ 19 ตัวอย่างเช่น ไม่มีการ
ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ย ตำแหน่งของ Riksbank ในฐานะธนาคารกลางมีอายุย้อนไปถึงปี
1897 เมื่อพระราชบัญญัติ Riksbank ฉบับแรกได้รับการยอมรับควบคู่ไปกับกฎหมายที่ให้สิทธิ์แก่ Riksbank ใน
การออกธนบัตร ลิขสิทธิ์นี้สรุปบทบาทและความสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการเงินในความหมายที่ทันสมัย
เนื่องจากสิทธิ์ในการออกธนบัตรเป็นเงื่อนไขในการดำเนินการนโยบายการเงินและปกป้องมูลค่าของสกุลเงิน
เบื้องหลังการตัดสินใจมีความต้องการซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่าธนาคารเอกชนควรหยุดออกธนบัตรเนื่องจากถือว่าผล
กำไรที่ตามมาควรตกแก่ประชาชนทั่วไป

สกุลเงินสวีเดนได้รับการสนับสนุนโดยทองคำและสามารถแลกเปลี่ยนในรับรองกระดาษเป็นเหรียญ
ทองได้จนถึงปีพ. ศ. 2474 เมื่อกฎหมายเฉพาะด้านชั่วคราวได้ปลดปล่อยธนาคารจากภาระผูกพันนี้ กฎหมาย
ฉบับนี้ได้รับการต่ออายุทุกปีจนกระทั่งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้รับการให้สัตยาบันในปี 2518 ซึ่งแบ่งธนาคาร
ออกจากรัฐบาลเป็นองค์กรอิสระที่ไม่ต้องแลกธนบัตรเป็นทองคำ

ในเดือนพฤศจิกายน 1992 ระบบอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งของโครนาสวีเดนล่มสลายไม่กี่เดือนต่อมาใน
เดือนมกราคมปี 1993 คณะกรรมการบริหารของ Riksbank พัฒนาระบบการปกครองของนโยบายการเงิน
ใหม่ขึ้นอยู่กับอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวและเป้าหมายเงินเฟ้อ นโยบายเหล่านี้ได้รับอิทธิพลอย่างกว้างขวางจาก
ความช่วยเหลือจากธนาคารแห่งประเทศไทยแคนาดาซึ่งเคยมีประสบการณ์ในการควบคุมอัตราเงินเฟ้อมาก่อน
อย่างกว้างขวางในขณะที่เศรษฐกิจแบบเปิดขนาดเล็กที่คล้ายคลึงกันนั้นอยู่ภายใต้การผันผวนของอัตรา
แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างมาก

ตั้งแต่ปี 1991 ถึง 1993 สวีเดนประสบกับภาวะถดถอยที่รุนแรงที่สุดนับตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1930 ที่
เรียกว่า " การช่วยเหลือธนาคารของสวีเดน " มันบังคับให้อัตราเงินเฟ้อลดลงเหลือประมาณ 2% และอัตราเงิน
เฟ้อยังคงอยู่ในระดับต่ำในปีต่อ ๆ มาซึ่งมีการเติบโตอย่างแข็งแกร่งในช่วงปลายทศวรรษ 1990

ในช่วงทศวรรษ 2000 หน่วยงานปฏิบัติการและธุรการถูกลดขนาดลงในนามของแผนกนโยบาย ฝ่าย
ความมั่นคงทางการเงินและฝ่ายนโยบายการเงิน ผลที่ตามมาโดยตรงของการเปลี่ยนแปลงคือธนาคาร
Riksbank ปิดสาขาทั้งหมดในประเทศสวีเดนและว่าจ้างบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ทุกวันนี้ แผนกนโยบายเป็นแกน
หลักของธนาคารกลาง และพวกเขาจ้างงานประมาณครึ่งหนึ่งของพนักงานประจำ 350 ตำแหน่งของธนาคาร
ภาคี

คำขวัญของธนาคารคือHinc robur et securitasซึ่งเป็นภาษาละติน แปลว่า "ความแข็งแกร่งและ
ความปลอดภัย" ("Härv styrka och säkerhet")

ส่วนธนาคารกลางที่จัดว่ามีชื่อเสียงมากที่สุดคือ Bank of London ธนาคารกลางของสหรัฐฯ หรือ Federal
Reserve System มีความแตกต่างกับธนาคารกลางของประเทศอื่น

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ความเป็นมา

ในสมัยรัชกาลที่ ๔ มีการเจริญสัมพันธไมตรีและติดต่อค้าขายกับต่างชาติมากขึ้น ในปี ๒๓๙๘ โปรดให้ทำสนธิสัญญาทางการทูตและการค้ากับประเทศอังกฤษ เรียกว่า สนธิสัญญาเบาริง ซึ่งต่อมาประเทศไทยได้ลงนามในสนธิสัญญาแบบเดียวกันนี้กับอีกหลายประเทศ อันเป็นการเปิดประเทศอย่างกว้างขวางมากขึ้น เมื่อชาวตะวันตกติดต่อค้าขายกับไทยมากขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ ได้มีความพยายามที่จะขอจัดตั้งธนาคารกลางขึ้นในประเทศไทยหลายครั้ง เพื่อสิทธิในการออกธนบัตรซึ่งให้ผลประโยชน์ตอบแทนที่งดงาม แต่ไม่เป็นผลสำเร็จเพราะฝ่ายไทยเห็นว่าชาวต่างประเทศเหล่านั้นคิดแต่จะเอาผลประโยชน์ฝ่ายเดียว ทำให้ประเทศไทยเห็นความสำคัญของการมีธนาคารกลางของไทย เพื่อเป็นสื่อกลางในทางการค้าและทางเศรษฐกิจ แต่โครงการก่อตั้งธนาคารกลางก็ได้หยุดชะงักไปเพราะเวลานั้นยังขาดประสบการณ์และบุคลากรที่มีความรู้

ความสนใจที่จะจัดตั้งธนาคารกลางได้มีขึ้นอีกครั้งภายหลังที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕ สืบเนื่องจากการเสนอร่างเค้าโครงเศรษฐกิจของคณะราษฎรที่นายปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม) เป็นผู้ร่าง ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการจัดตั้งธนาคารชาติ เพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการดำเนินการเศรษฐกิจของประเทศ ร่างเค้าโครงเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ ไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจำนวนหนึ่ง พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงประกาศปิดสภาแทนราษฎร

ภายหลังเมื่อพระยาพหลพลพยุหเสนาได้เข้ายึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงมีการสนับสนุนให้มีธนาคารชาติขึ้นอีก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้นำเรื่องเข้าหารือกับ นายเจมส์ แบกซ์เตอร์ ที่ปรึกษาการคลังในขณะนั้น ซึ่งให้ความเห็นว่า ยังไม่สมควรแก่เวลาที่จะจัดตั้งธนาคารกลางขึ้น เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีผู้รู้ผู้ชำนาญทางด้านธนาคาร ไม่มีทุน และยังมีระบบธนาคารพาณิชย์ของคนไทยด้วย

รัฐบาลได้ผลักดันเรื่องการตั้งธนาคารกลางอีกครั้งหนึ่งในปี ๒๔๗๘ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กระทรวงการคลังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งธนาคารชาติ พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งหลวงวรนิติปรีชา เป็นผู้ร่างขึ้น เสนอให้ควรวรมบริษัทแบงค์สยามกัมมาจล ทุนจำกัด ให้เป็นธนาคารชาติ พระราชบัญญัติดังกล่าว มีเพียง ๘ มาตรา ซึ่งอธิบดีกรมบัญชีกลางในเวลานั้นพิจารณาแล้วเห็นว่าพระราชบัญญัตินี้ยังขาดความรอบคอบและรายละเอียดยังไม่ชัดเจน

ต่อมาเมื่อ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ พลตรีหลวงพิบูลสงครามได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และได้แต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เมื่อได้รับตำแหน่งแล้ว นายปรีดี พนมยงค์ ได้รื้อฟื้นเรื่องการจัดตั้งธนาคารชาติขึ้น ให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย อธิบดีกรมศุลกากรย้ายมาดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาของกระทรวงการคลัง ซึ่งแต่เดิมจะใช้ที่ปรึกษาชาวต่างชาติทั้งสิ้น ในครั้งนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ได้พยายามทำความเข้าใจกับที่ปรึกษาฝ่ายต่างประเทศของกระทรวงการคลัง ให้เข้าใจถึงความจำเป็นและเจตนารมณ์ของทางการ ซึ่งในที่สุดก็ได้รับความร่วมมืออย่างดีในการช่วยร่างกฎหมายจัดตั้งธนาคารชาติไทยขึ้น นับเป็นก้าวแรกที่น่าไปสู่การตั้งธนาคารกลางของประเทศไทยในที่สุด

ในการดำเนินการจัดตั้งธนาคารชาติไทยนั้น นายปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้มอบให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ที่ปรึกษากระทรวงการคลังฝ่ายไทยรับผิดชอบในการร่างกฎหมายจัดตั้งธนาคารชาติต่อจากที่ปรึกษาต่างประเทศที่ได้ดำเนินการไว้แล้ว ในที่สุดก็ได้มีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเตรียมการจัดตั้งธนาคารชาติไทยต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแล้ว ให้เปลี่ยนชื่อพระราชบัญญัติเป็น ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทย เมื่อผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรแล้วได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ วัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการจัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทยก็เพื่อเตรียมพนักงานสำหรับการทำงานในธุรกิจธนาคารกลาง และทำหน้าที่บริหารเงินกู้ของรัฐบาล

สำนักงานธนาคารชาติไทยได้เริ่มปฏิบัติงานเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ต่อมาในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งเป็นวันชาติในสมัยนั้น จึงได้ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ สำนักงานธนาคารชาติไทย ดำเนินงานได้เพียงปีเศษก็เกิดสงครามมหาเอเซียบูรพา ญี่ปุ่นนำกำลังทหารเข้ามายังประเทศไทยในวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ และได้เสนอให้รัฐบาลไทยจัดตั้งธนาคารกลางขึ้น โดยมีที่ปรึกษาและหัวหน้างานต่าง ๆ เป็นชาวญี่ปุ่น ซึ่งรัฐบาลไทยไม่อาจยอมให้เป็นเช่นนั้นได้ จึงมอบให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ดำเนินการร่างกฎหมายเพื่อเปลี่ยนฐานะของสำนักงานธนาคารชาติไทยให้เป็นธนาคารกลาง และให้ประกาศใช้โดยเร็วที่สุด พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย จึงได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๕ ต่อมาได้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นวันรัฐธรรมนูญและในวันต่อมา ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการ ณ อาคารที่ทำการเดิมของธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ จำกัด ถนนสีพระยา พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ทรงดำรงตำแหน่งผู้ว่าการพระองค์แรก ต่อมาได้ย้ายที่ทำการมาอยู่ ณ วังบางขุนพรหมตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ แล้วย้ายมาอาคารสำนักงานใหญ่ที่สร้างขึ้นในบริเวณวังบางขุน

พรหมเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ และในปี ๒๕๕๐ สำนักงานใหญ่ได้ย้ายมาอยู่ ณ อาคารสำนักงานใหญ่หลังใหม่ ที่ก่อสร้างขึ้นในบริเวณเชื่อมต่อระหว่างวังบางขุนพรหมกับวังเทวะเวสม์

หน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

ในส่วนของธนาคารกลางของไทยหรือธนาคารแห่งประเทศไทย Bank of Thailand มีหน้าที่ระบุไว้อย่างชัดเจนตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๔๕ที่แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ. 2551

กำหนดและดำเนินนโยบายการเงิน ได้แก่ รับฝาก ควบคุมอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมเงินสำหรับสถาบันการเงิน ซื้อขายเงินตราต่างประเทศ กู้ยืมเงินตราต่างประเทศ กู้ยืมเงินเพื่อการดำเนินนโยบายการเงิน ซื้อขายหลักทรัพย์เท่าที่จำเป็นและแลกเปลี่ยนกระแสเงินสดในอนาคตเพื่อควบคุมปริมาณเงินของประเทศ รวมถึงยืมและให้ยืมหลักทรัพย์ตามที่กำหนดโดยมีหรือไม่มีค่าตอบแทน

ออกแล้วจัดการธนบัตรของรัฐบาลและบัตรธนาคาร โดยมีสิทธิ์แต่ผู้เดียวที่จะออกบัตรธนาคารในราชอาณาจักร

บริหารจัดการสินทรัพย์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยการนำสินทรัพย์ไปลงทุนหาประโยชน์
กำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน ด้วยการวิเคราะห์และตรวจสอบการดำเนินงานไปถึงการบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงิน

เป็นนายธนาคารหรือนายทะเบียนหลักทรัพย์ของรัฐบาล มีอำนาจรับจ่ายเงินเพื่อบัญชีฝากของกระทรวงการคลังและเป็นตัวแทนรัฐบาลในการซื้อขายหลักทรัพย์และสินทรัพย์ต่างๆหรืออาจเป็นนายธนาคารของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

เป็นนายทะเบียนหลักทรัพย์ของรัฐบาล มีอำนาจการกระทำการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ของรัฐบาล จ่ายเงินต้นและดอกเบี้ยหรืออาจเป็นทะเบียนหลักทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจสถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

เป็นนายธนาคารของสถาบันการเงิน ทำหน้าที่เหมือนธนาคารของธนาคารที่ให้ออกเงินให้ความช่วยเหลือทางการเงินการเก็บรักษาเงินหลักทรัพย์ของมีค่าอย่างอื่นของสถาบันการเงินรวมถึงสามารถสั่งให้ส่งรายงานหรือชี้แจงเกี่ยวกับทรัพย์สินหนี้สินหรือภาระผูกพัน

จะต้องสนับสนุนการจัดตั้งระบบการชำระเงิน ระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงินรวมถึงทำให้เกิดความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

บริหารอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา รวมถึงการบริหารทรัพย์สินและทุนสำรอง
ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน

นโยบายการเงิน

ความเป็นมาของนโยบายการเงินในประเทศไทย

ตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการตราพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 ภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ดำเนินธุรกิจของธนาคารกลาง และหน้าที่อื่นๆ ซึ่งจะกำหนดโดยการตราพระราชกฤษฎีกา ในกฎหมายนี้ถึงแม้มิได้ระบุเรื่องนโยบายการเงินอย่างชัดเจน แต่ก็กำหนดให้คณะกรรมการธนาคารมีอำนาจในการกำหนดอัตรา ดอกเบี้ยมาตรฐาน ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ ธปท. เรียกเก็บจากการเป็นแหล่งเงินกู้แหล่งสุดท้าย (Lender of the last resort) ของสถาบันการเงิน นอกจากนี้ยังให้อำนาจ ธปท. ในการซื้อขายตราสารหนี้และเงินตราต่างประเทศ ตลอดจนให้สินเชื่อแบบมีหลักทรัพย์ค้ำประกันแก่สถาบันการเงิน ซึ่งในเรื่องเหล่านี้ ธปท. มิได้กระทำเพื่อค้ำค่าใด ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กฎหมายมีบทบาทโดยอ้อมให้ ธปท. เป็นผู้ดำเนินนโยบายการเงินอย่างชัดเจน และในทางปฏิบัติ ธปท. จะดำเนินธุรกิจของธนาคารกลางโดยคำนึงถึง เสถียรภาพทางการเงินและระบบการเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว

นโยบายการเงินของไทยแบ่งได้เป็น 3 ช่วงคือ

1) การผูกค่าเงินบาทกับทองคำเงินสกุลอื่นหรือกับตะกร้าเงิน (Pegged Exchange Rate) (ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 - มิถุนายน 2540) นโยบายนี้เริ่มใช้ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา โดยช่วงแรกใช้วิธีผูกค่าเงินไว้กับทองคำ ก่อนที่จะเปลี่ยนไปผูกค่าเงินบาทกับเงินสกุลอื่น และเปลี่ยนไปใช้ระบบผูกค่าเงินบาท กับตะกร้าเงินในช่วงพฤศจิกายน 2527 - มิถุนายน 2540 ภายใต้ระบบตะกร้าเงินนี้ ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Equalization Fund : EEF) จะเป็นผู้ประกาศและปกป้องค่าเงินบาทเทียบกับดอลลาร์สหรัฐ. ในแต่ละวัน ซึ่งในขณะนั้น การมีอัตราแลกเปลี่ยนที่คงที่ช่วยในการสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนในระยะยาว

2) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน (Monetary Targeting) (กรกฎาคม 2540 - พฤษภาคม 2543) หลังจากประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน มาเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 นั้น ประเทศไทยขอรับความช่วยเหลือด้านการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) และได้มีการกำหนด Policy Anchor แบบใหม่ คือ Monetary Targeting ซึ่งกำหนดเป้าหมายทางการเงิน อิงกับกรอบการจัดทำโปรแกรมกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องระหว่างนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง และเม็ดเงินจากภาคต่างประเทศ และดุลการชำระเงิน และให้ได้ภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจและระดับราคาตามที่กำหนดไว้ (Ultimate Objectives) จากการประเมินภาพเศรษฐกิจดังกล่าว ธปท.สามารถกำหนดเป้าหมายฐานเงินรายไตรมาสและรายวัน เพื่อใช้เป็นหลักในการบริหารสภาพคล่องรายวัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับสภาพคล่องและอัตราดอกเบี้ยในระบบการเงิน มิให้เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างผันผวนจนเกินไป

3) การกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อ (Flexible Inflation Targeting) (23 พฤษภาคม 2543 - ปัจจุบัน) ธนาคารแห่งประเทศไทยได้พิจารณาปัจจัยต่างๆในระบบการเงิน ทั้งปัจจุบันและในอนาคตแล้วเห็นว่า การใช้ปริมาณเงินเป็น เป้าหมายจะมีประสิทธิผลน้อยกว่าการใช้เงินเฟ้อเป็นเป้าหมาย เนื่องจาก ความสัมพันธ์

ระหว่างปริมาณเงินและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเป็นต้นมาไม่มีเสถียรภาพ ดังนั้นเมื่อประเทศไทยออกจากโปรแกรมกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธปท. จำเป็นต้องมีการกำหนด policy anchor ใหม่ที่เหมาะสมสำหรับประเทศ และเห็นว่ากรอบ Flexible Inflation Targeting น่าจะเหมาะสมในการสร้างความน่าเชื่อถือของธนาคารกลางและนโยบายการเงินอีกครั้ง Flexible Inflation Targeting นั้น ธปท. อาศัยอำนาจผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ในการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการเงินชุดแรกขึ้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2543 โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการ ร่วมกับผู้บริหารระดับสูงของธนาคารแห่งประเทศไทย รวมจำนวน 9 ท่าน ในการกำหนดทิศทางนโยบายการเงินของประเทศ เพื่อรักษาเสถียรภาพของระดับราคา ตลอดจนพัฒนากรอบ Flexible Inflation Targeting ให้เหมาะสมกับประเทศไทย ปัจจุบันคณะกรรมการนโยบายการเงินมีกรรมการทั้งหมด 7 ท่าน โดย 4 ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกวันที่ 3 มีนาคม 2551 พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ได้ประกาศใช้ โดยให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินการกิจของธนาคารกลางในการดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเงิน เสถียรภาพของระบบสถาบันการเงิน และระบบการชำระเงิน

การกำหนดเป้าหมายของนโยบายการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อแบบยืดหยุ่น (Flexible Inflation Targeting) มาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2543 โดยให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพด้านราคาผ่านการกำหนดเป้าหมายเงินเฟ้อหรือเรียกว่า เป้าหมายของนโยบายการเงิน ควบคู่ไปกับการดูแลการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินเป้าหมายเงินเฟ้อสำหรับระยะปานกลางและสำหรับปี 2564 กนง. และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเห็นชอบร่วมกันโดยกำหนดให้คงอัตราเงินเฟ้อทั่วไปในช่วงร้อยละ 1-3 เป็นเป้าหมายนโยบายการเงินด้านเสถียรภาพราคาสำหรับระยะปานกลาง และเป็นเป้าหมายสำหรับปี 2564 เนื่องจากอัตราเงินเฟ้อในช่วงดังกล่าวเป็นระดับที่เหมาะสมกับพลวัตเงินเฟ้อที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะจากการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และเอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของระบบเศรษฐกิจไทย นอกจากนี้ เป้าหมายแบบช่วง (range target) ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในการดำเนินนโยบายการเงินภายใต้โลกที่ผันผวนและมีความไม่แน่นอนสูงหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ประกอบกับสามารถดูแลเป้าหมายด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพระบบการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ การกำหนดเป้าหมายระยะปานกลาง

เพื่อให้สอดคล้องกับประสิทธิผลการดำเนินนโยบายการเงินที่ต้องใช้เวลาในการส่งผ่านผลไปยังภาคเศรษฐกิจจริงที่อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเคลื่อนไหวออกนอกช่วงเป้าหมาย

ข้อตกลงร่วมกันระหว่าง กนง. และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้กำหนดไว้ว่า

“หากอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ย 12 เดือนที่ผ่านมาหรือประมาณการอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ย 12 เดือนข้างหน้าเคลื่อนไหวออกนอกกรอบเป้าหมาย กนง. จะมีเจตนาเปิดผนึกถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยจะชี้แจงถึง

(1) สาเหตุของการเคลื่อนไหวออกนอกกรอบเป้าหมายดังกล่าว

(2) แนวทางการดำเนินนโยบายการเงินในช่วงที่ผ่านมาและในระยะต่อไปเพื่อนำอัตราเงินเฟ้อทั่วไปกลับเข้าสู่เป้าหมายในระยะเวลาที่เหมาะสม

(3) ระยะเวลาที่คาดว่าอัตราเงินเฟ้อทั่วไปจะกลับเข้าสู่เป้าหมาย นอกจากนี้ กนง. จะมีเจตนาเปิดผนึกถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังทุก 6 เดือน หากอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยตามแนวทางข้างต้นยังคงอยู่นอกกรอบเป้าหมาย และจะรายงานความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาเป็นระยะตามสมควร”

เสถียรภาพด้านราคา

พันธกิจหลักของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) คือ การดูแลให้ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพด้านราคา ซึ่งหมายถึง การมีอัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับต่ำและไม่ผันผวน (Low and stable inflation) ซึ่งจะช่วยให้เกิดการตัดสินใจและวางแผนการบริโภค การผลิต การออม และการลงทุนของภาคเอกชน และช่วยสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการจ้างงานอย่างยั่งยืนในระยะยาว เนื่องจากอัตราเงินเฟ้อที่อยู่ในระดับต่ำและไม่ผันผวนจะช่วย รักษาอำนาจซื้อของผู้บริโภคและผู้ออมรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของภาคธุรกิจทั้งในและต่างประเทศลดความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Real interest rate) สร้างบรรยากาศที่ดีให้กับระบบเศรษฐกิจโดยรวม เนื่องจากช่วยลดความไม่แน่นอน ซึ่งเป็นปัจจัยลบต่อการวางแผนและตัดสินใจในการบริโภคและการลงทุนของภาคเอกชน

อัตราแลกเปลี่ยนและดัชนีค่าเงินบาท (NEER&REER)

ธปท. ได้ดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ (managed float) ตั้งแต่วันที่ 2540 ทั้งนี้ ภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อที่ใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ ค่าเงินบาทจะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะตลาด ซึ่งสะท้อนความต้องการและอุปทานของเงินบาทเทียบกับเงินตราต่างประเทศ ทั้งนี้ในการดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการนั้น ธปท. (1) จะไม่กำหนดระดับอัตราแลกเปลี่ยน ณ ค่าใดค่าหนึ่ง (2) จะดูแลไม่ให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวผันผวนมากเกินไป โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวจากเงินทุนไหลเข้าเพื่อเก็งกำไร โดยการดูแลอัตราแลกเปลี่ยนต้องไม่ขัดกับนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ

อย่างไรก็ตาม ในบางขณะ ความต้องการระหว่างอุปสงค์และอุปทานมิได้พอดีกัน ทำให้ค่าเงินบาทแกว่งขึ้นลงตลอดเวลา โดย ธปท. มีนโยบายให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวตามภาวะตลาดภายใต้เงื่อนไขดังนี้ (1) ดูแลความผันผวน (volatility) ของค่าเงินให้อยู่ในระดับที่เศรษฐกิจรับได้ (2) รักษาความสามารถในการแข่งขันโดยพิจารณาจาก Nominal effective exchange rate (NEER) เป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วยสกุลเงินของ

คู่ค้าและ คู่แข่งที่สำคัญในตลาดที่สาม ไม่ใช่เฉพาะ ดอลลาร์ สรอ. (3) ไม่ฝืนแนวโน้มที่สอดคล้องกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพราะจะนำไปสู่การสะสมความไม่สมดุล (Imbalances)

กลไกการส่งผ่าน

การดำเนินนโยบายการเงินเพื่อควบคุมอัตราเงินเฟ้อเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาประมาณ 1-2 ปี นับตั้งแต่คณะกรรมการฯ ประกาศปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยนโยบาย โดยจะส่งผลกระทบผ่านระบบการเงินในช่องทางต่าง ๆ 5 ช่องทาง ได้แก่

1. ช่องทางอัตราดอกเบี้ย (Interest rate channel)
2. ช่องทางสินเชื่อ (Credit channel)
3. ช่องทางราคาสินทรัพย์ (Asset price channel)
4. ช่องทางอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange rate channel)
5. ช่องทางการคาดการณ์ (Expectations channel)

โดยการส่งผ่านภายใต้ช่องทางเหล่านี้จะขยายวงกว้างไปสู่การเปลี่ยนแปลงของการใช้จ่ายและการลงทุนในระบบเศรษฐกิจและจะส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตและอัตราเงินเฟ้อในที่สุด

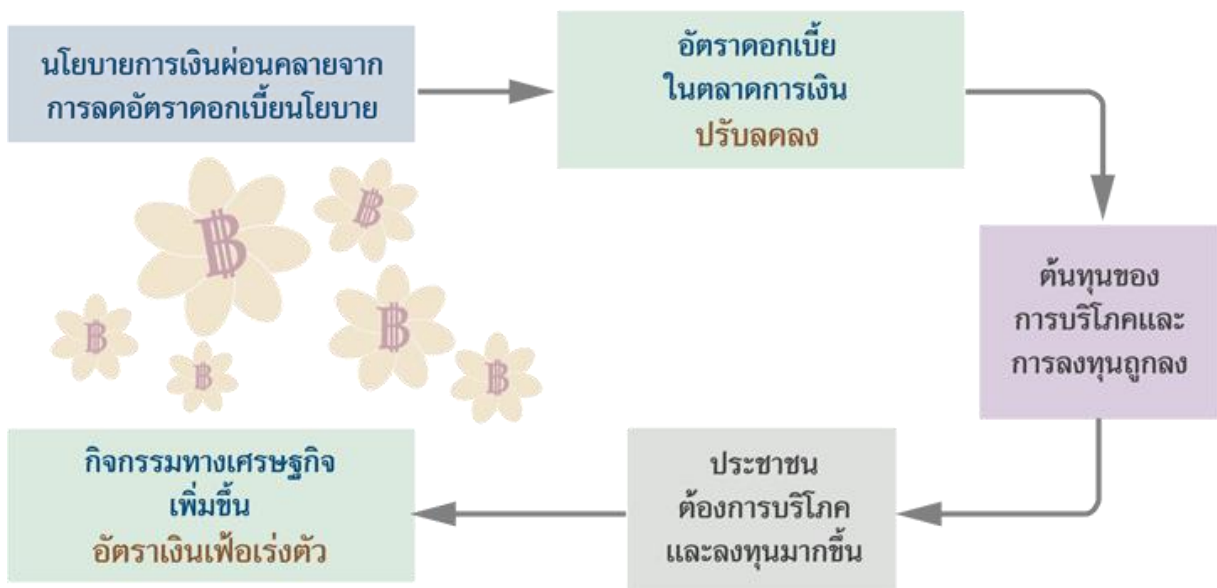

ช่องทางอัตราดอกเบี้ย (Interest rate channel)

เมื่อธนาคารกลางดำเนินนโยบายการเงินแบบผ่อนคลายเป็นพิเศษโดยปรับลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย และอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นในตลาดเงินปรับตัวลดลงตาม ราคาที่มีความเหนียว (Sticky price) จะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยที่

แท้จริง (Real interest rate) กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยในรูปตัวเงิน (nominal interest rate) หักด้วยผลของเงินเฟ้อ ปรับลดลงในระยะสั้นก่อนแล้วจึงจะส่งผลถึงอัตราดอกเบี้ยระยะยาว นอกจากนี้ ส่วนหนึ่งของการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยสามารถอธิบายได้จากการบริหารงานของสถาบันการเงิน กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินลดลง สถาบันการเงินจะมีการปรับการบริหารสินทรัพย์ของตนเองใหม่ (portfolio adjustment) ให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันและการทำกำไร และส่งผลให้มีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินให้กู้ลงในที่สุด จากที่กล่าวมา การปรับลดลงของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงจะส่งผลให้ต้นทุนในการบริโภคและลงทุนต่ำลง ส่งผลให้การลงทุนและการอุปโภคบริโภคของภาคเอกชนเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผลผลิตมวลรวมในประเทศสูงขึ้นและเป็นแรงกดดันให้อัตราเงินเฟ้อเร่งตัวกระบวนการส่งผ่านของช่องทางนี้สามารถอธิบายได้อีกทางหนึ่งจากการคาดการณ์ระดับราคา (Expected price level) กล่าวคือผลของนโยบายที่ผ่อนคลายเป็นการคาดการณ์ระดับราคา (Expected price level) และการคาดการณ์อัตราเงินเฟ้อ (Expected inflation) สูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงจึงลดลงและส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจขยายตัวดังที่กล่าวมาแล้ว

ช่องทางอัตราดอกเบี้ย

แบบจำลองเศรษฐกิจสำหรับนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ

การดำเนินนโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อ (Inflation Targeting) ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์และประเมินแนวโน้มเศรษฐกิจในอนาคตให้ได้อย่างถูกต้องและมีความเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้การตัดสินใจนโยบายการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อการดูแลเสถียรภาพเศรษฐกิจการเงิน

ดังนั้น คณะกรรมการนโยบายการเงินจำเป็นต้องใช้แบบจำลองเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการประมาณการ แนวโน้มและประเมินผลกระทบของปัจจัยแวดล้อมต่างๆ รวมทั้งนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญต่อเศรษฐกิจและเงินเพื่อ ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับสาธารณชนเกี่ยวกับแนวโน้มเศรษฐกิจ มุมมองของคณะกรรมการฯ และเหตุผลของการตัดสินใจ

แบบจำลองเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการฯ ต้องมีคุณสมบัติที่สามารถช่วยให้คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ ธปท. ทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของภาคส่วนต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งสามารถช่วยคณะกรรมการฯ ในการประมาณการแนวโน้มเศรษฐกิจได้อย่างค่อนข้างแม่นยำ อย่างไรก็ตาม ใดๆ ก็ตาม แบบจำลองใดแบบจำลองหนึ่งยังไม่สามารถทำหน้าที่ทั้งหมดได้อย่างสมบูรณ์ คณะกรรมการฯ จึงเห็นประโยชน์ของการใช้แบบจำลองเศรษฐกิจหลายประเภทเพื่อเป็นเครื่องมือเสริมซึ่งกันและกันในการวิเคราะห์และพยากรณ์เศรษฐกิจประกอบการตัดสินใจนโยบายการเงิน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบจำลองในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยแบบจำลองที่มีการพัฒนาอยู่ในขณะนี้ มีดังนี้

1. แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค (Bank of Thailand's Macroeconometric Model – BOTMM) เป็นแบบจำลองหลักที่คณะกรรมการฯ ใช้ในการประมาณการแนวโน้มเศรษฐกิจ เริ่มเผยแพร่ครั้งแรกในรายงานแนวโน้มเงินเฟ้อฉบับเดือนกรกฎาคม 2543 และมีการปรับปรุงมาเป็นระยะ แบบจำลอง BOTMM เป็นระบบสมการที่สรุปกลไกสำคัญภายในระบบเศรษฐกิจจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สำคัญต่างๆ โดยใช้วิธีหาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Error Correction Mechanism) ระหว่างตัวแปรเหล่านี้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตามหลักทฤษฎีจากข้อมูลรายไตรมาสนับตั้งแต่ปี 2536 จนถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยสมการเชิงพฤติกรรม (Behavioural Equations) 25 สมการและสมการเอกลักษณ์ (Identities) 44 สมการ ครอบคลุมภาคเศรษฐกิจสำคัญ 4 ภาค คือ ภาคเศรษฐกิจจริง ภาคการเงิน ภาคต่างประเทศ และภาครัฐบาล แบบจำลองนี้มีบทบาทสำคัญในการประมาณการเศรษฐกิจ รวมทั้งการประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยนโยบายและปัจจัยที่สำคัญต่างๆ เช่น รายจ่ายของภาครัฐ ราคาน้ำมัน และอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า อย่างไรก็ตาม แบบจำลองนี้มีข้อจำกัดในการนำมาใช้ตอบคำถามที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจ อาทิ ผลกระทบของการเปลี่ยนระบบภาษีหรือการเปลี่ยนนโยบาย (Policy Regime) ต่างๆ เพราะไม่ได้สร้างจากการทำความเข้าใจในพฤติกรรมของแต่ละหน่วยเศรษฐกิจที่อาจเปลี่ยนแปลงไปจากผลของนโยบายภาครัฐ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ (Expectation Formation)

2. แบบจำลองเศรษฐกิจโครงสร้างขนาดเล็ก (Small Semi-structural Model) มีพื้นฐานแนวคิดมาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในกลุ่ม New Keynesian ประกอบไปด้วยระบบสมการเชิงพฤติกรรม (Behavioural Equations) เพียง 5 สมการที่ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจผ่านพลวัตของตัวแปรสำคัญ คือ ช่องว่างการผลิต (Output Gap) อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยนโยบาย อัตราแลกเปลี่ยน และ

ดุลบัญชีเดินสะพัด และสมการเชิงพหุคูณสำหรับอธิบายพลวัตในระบบเศรษฐกิจต่างประเทศอีก 4 สมการ โดยกำหนดค่า Parameters จากเทคนิค Bayesian Estimation ที่มีการผสมผสานเทคนิคทางสถิติกับความเข้าใจโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ แบบจำลองประเภทนี้มีบทบาทในการใช้ศึกษาผลกระทบของปัจจัยต่างๆ ต่อตัวแปรหลักในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งขนาดที่เล็กของแบบจำลองทำให้มีความคล่องตัวและช่วยให้สามารถเข้าใจเหตุผลสำคัญที่สามารถนำไปใช้สื่อความได้ง่าย

3. แบบจำลอง Dynamic Stochastic General Equilibrium (DSGE) มีพื้นฐานการสร้างจาก Growth and Business Cycle Theory ใน General Equilibrium Setup โดยให้ความสำคัญกับการเข้าใจถึงกระบวนการตัดสินใจบริโภคและลงทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งอรรถประโยชน์และกำไรสูงสุดภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ของครัวเรือนและภาคธุรกิจ แบบจำลองนี้สามารถนำมาใช้อธิบายกลไกการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจได้ดี เนื่องจากความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในแบบจำลองมีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ ที่สำคัญคือ Parameters เชิงโครงสร้างในแบบจำลองถูกกำหนดมาเพื่อให้สะท้อนลักษณะเด่น (Salient Features) ของเศรษฐกิจไทย โดยสามารถหลีกเลี่ยงปัญหา Estimation ในกรณีที่ขาดข้อมูลระยะยาวหรือมีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้ เนื่องจาก Parameters ดังกล่าวไม่ถูกรบกวนจากการเปลี่ยนแปลงของนโยบาย ทำให้แบบจำลองนี้สามารถอธิบายพลวัตของตัวแปรต่างๆ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจ โดยเฉพาะนโยบายที่มีผลต่อการคาดการณ์ของครัวเรือนและธุรกิจได้ดีกว่าแบบจำลองประเภทอื่น

4. แบบจำลองเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น แบบจำลองเสริม (Satellite Models) ที่จัดอยู่ในประเภท Macroeconometric Model เช่นเดียวกับ BOTMM ได้แก่ (1) แบบจำลองงบการเงินภาคธุรกิจ และ (2) แบบจำลองงบการเงินภาคครัวเรือน รวมทั้งแบบจำลองประเภท Vector Autoregressive Models (VARs) ที่ใช้ข้อมูลในช่วงเวลาที่ผ่านมา (Lagged Variables) ในการอธิบายพลวัตหรือกลไกการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาปัจจุบัน คณะกรรมการฯ อาศัยผลของแบบจำลองแต่ละประเภทที่มีจุดเด่นแตกต่างกันประกอบกับการใช้ดุลยพินิจ (Judgment) ทำให้สามารถประเมินแนวโน้มเศรษฐกิจและผลกระทบทางด้านนโยบาย (Policy Analysis) ได้อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น และช่วยทำให้สามารถดำเนินนโยบายการเงินได้อย่างเหมาะสม

1. แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค (Bank of Thailand's Macroeconometric Model - BOTMM)

1.1. Role and Usefulness of Model

1.2. แบบจำลองเศรษฐกิจสำหรับนโยบายการเงินภายใต้กรอบ Inflation Targeting

1.3. Presentation

2. แบบจำลองเศรษฐกิจเชิงโครงสร้างขนาดเล็ก (Small Semi-structural Model)

2.1. Presentation

2.2. Paper

3. แบบจำลอง Dynamic Stochastic General Equilibrium (DSGE)

3.1. Presentation

3.2. Paper

การดำเนินนโยบายการเงิน (Monetary Operations Framework)

ภายใต้กรอบนโยบายการเงินแบบมีเป้าหมายอัตราเงินเฟ้อ (Inflation Targeting) คณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) จะส่งสัญญาณนโยบายการเงินผ่านการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยนโยบาย หรืออัตราดอกเบี้ยธุรกรรมซื้อคืนพันธบัตรแบบทวิภาคี (Bilateral Repurchase Transactions) ระยะ 1 วัน โดย ธปท. ได้กำหนดกรอบการดำเนินนโยบายการเงิน (Monetary Operations Framework) ที่ประกอบไปด้วยเครื่องมือนโยบายการเงิน (Monetary Policy Instruments) ประเภทต่างๆ เพื่อใช้ในการดูแลรักษาระดับอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นในตลาดเงินให้สอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย

นโยบายการเงิน

นโยบายการเงิน คือผู้ดูแลเศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่ง นอกจากรัฐบาลแล้วยังมีธนาคารกลาง(แบงก์ชาติ) ของประเทศนั้นๆ อีกด้วย ฉะนั้นแล้วเราจะได้ยิน "นโยบายการคลัง" รัฐบาลเป็นผู้ควบคุม หรือ "นโยบายการเงิน" ธนาคารกลางเป็นผู้ควบคุมจากในข่าวบ่อยๆ ซึ่งวันนี้จะมาพูดถึง นโยบายการเงิน

นโยบายการเงิน คือ มาตรการทางการเงินชนิดหนึ่งที่ธนาคารกลาง(แบงก์ชาติ) เป็นผู้ควบคุมเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินภายในประเทศ ตัวอย่างเช่น หากเศรษฐกิจภายในประเทศกำลังเข้าสู่ภาวะเงินเฟ้อหรือเงินฝืดนั้น ธนาคารกลางจะประกาศนโยบายทางการเงินออกมา เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เงินฝืดหรือเงินเฟ้อมากเกินไป โดยนโยบายการเงินหลักๆ แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

นโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย

นโยบายการเงินแบบเข้มงวด

โดยทั้ง 2 นโยบายต่างใช้ในเวลาที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างในช่วงเศรษฐกิจซบเซา ธนาคารกลางจะใช้ "นโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย" เพื่อรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจในประเทศไม่ให้เกิดภาวะเงินฝืด หรือกล่าวคือเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ตัวอย่าง การใช้นโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย การลดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย เปรียบเสมือนการลดดอกเบี้ยอ้างอิง ซึ่งเมื่อดอกเบี้ยอ้างอิงปรับตัวลดลงอาจนำมาสู่การปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ รวมถึงปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากด้วยเช่นกัน ฉะนั้นหากเมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลดลง จะส่งผลให้สนับสนุนภาคการลงทุนมากขึ้น เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น เมื่อเกิดการจ้างงานมากขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้น ผู้คนมีรายได้เพิ่มขึ้น การซื้อพันธบัตรจากภาคเอกชนหรือรัฐบาล เมื่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมีการหมุนเวียนน้อยจนเกินไป หรือเกิดภาวะเงินฝืด ซึ่งจะส่งผลให้การผลิตและการบริโภคลดลง ฉะนั้นธนาคารกลางจะรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยการนำเงินเข้าสู่ระบบเพิ่มขึ้น ผ่านการซื้อพันธบัตรจากภาคเอกชนหรือรัฐบาล ซึ่งจะ使得เอกชนหรือรัฐบาลได้รับเงินจากการขายพันธบัตรให้กับธนาคารกลาง ทำให้เอกชนหรือรัฐบาลสามารถนำเงินมาใช้จ่ายตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้ และจะส่งผลให้เกิดการลงทุนและการบริโภคตามลำดับ

การปรับลดอัตราเงินสำรองของธนาคารพาณิชย์ เมื่อธนาคารพาณิชย์ได้รับเงินฝากจากประชาชนเข้ามา ธนาคารพาณิชย์ต้องสำรองเงินส่วนหนึ่งไว้ตามกฎหมาย ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งจะนำไปปล่อยสินเชื่อเพื่อให้เงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจต่อไป ตัวอย่างเช่น หากอัตราเงินสำรองของธนาคารพาณิชย์อยู่ที่ 10% หมายความว่า ทุกๆ การฝากเงิน 100 บาท ธนาคารพาณิชย์จะต้องเก็บสำรองไว้ 10 บาท ในขณะที่อีก 90 บาท ธนาคารสามารถนำไปปล่อยสินเชื่อเพื่อให้เงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจได้ ฉะนั้น หากมีการประกาศลดอัตราเงินสำรองของธนาคารพาณิชย์ จะทำให้มีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

กลับกันหากประเทศกำลังเติบโตอย่างร้อนแรง ธนาคารกลางจะใช้ "นโยบายการเงินแบบเข้มงวด" ซึ่งการดำเนินการจะตรงข้ามกับตัวอย่างด้านบน ตัวอย่างเช่น ปรับเพิ่มดอกเบี้ยนโยบาย, ขายพันธบัตรเพื่อดึงออกจากระบบเศรษฐกิจ หรือเพิ่มอัตราเงินสำรองของธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

จากตัวอย่างดังกล่าว เป็นเพียงเครื่องมือส่วนหนึ่งที่ธนาคารกลางสามารถควบคุมได้ อีกทั้งยังมีอัตราแลกเปลี่ยนที่ธนาคารกลางสามารถเข้ามาแทรกแซงได้ ขึ้นอยู่กับประเทศนั้นใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบใด ซึ่งการใช้นโยบายเหล่านี้ใช้เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ เพื่อไม่ให้เกิดภาวะเงินฝืดหรือเงินเฟ้อมากเกินไป จะเห็นได้ว่า นโยบายการเงิน เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ธนาคารกลางต้องพิจารณาการใช้นโยบายให้ดี เพราะจะกระทบเศรษฐกิจออกเป็นวงกว้าง